

Venäjän yritysverotus suomalaisen PK-yrityksen etabloitumisen näkökulmasta

Marika Laurén

Opinnäytetyö
Finanssi- ja talousasiantuntijan ko
2015

Koulutusohjelma

Tekijä tai tekijät Marika Laurén	Ryhmätunnus tai aloitusvuosi FINA11
Raportin nimi Venäjän yritysverotus suomalaisen pk-yrityksen etabloitumisen näkökulmasta	Sivu- ja liitesivumäärä 40
Opettajat tai ohjaajat Arto Talmo	
<p>Viimeisen vuoden ajan Venäjä on ollut mediassa vahvasti esillä pääosin Ukrainan kriisin johdosta, joka alkoi piakkoin Sotshin talviolympialaisten jälkeen. Venäjä on useamman vuoden ajan toiminut Suomen suurimpana kauppakumppanina ja kriisi on vaikuttanut negatiivisesti kaupankäyntiin maiden välillä.</p> <p>Työssä käsitellään Venäjän yritysverotusta sekä Venäjälle suuntaavan suomalaisen pk-yrityksen etabloitumisprosessin eri vaiheita. Opinnäytetyön hahmottelu aloitettiin jo opiskelijavaihdon aikana keväällä 2014, mutta varsinainen kirjoitusprosessi on tehty välillä syyskuu – joulukuu 2014.</p> <p>Aluksi työssä käydään läpi yritysverotusta ja Venäjällä toimivia yritysmuotoja. Jotta vertailua Suomen kanssa pystytään tekemään, käsitellään myös suomalaisen pk-yrityksen verotusta. Sen jälkeen käydään läpi etabloitumista Venäjän markkinoille ja lopuksi vertaillaan maiden verotusmallia ja kirjanpitoa sekä pohditaan saatuja tuloksia ja tehdään johtopäätöksiä. Työ on kvalitatiivinen ja materiaalia pyrittiin hakemaan monipuolisesti sekä venäjän- että suomenkielisestä kirjallisuudesta, verkkosivuilta ja artikkeleista.</p> <p>Opinnäytetyö pyrkii avaamaan Venäjästä ja yrittäjyydestä kiinnostuneelle henkilölle Venäjän yritysverotuksen ja yritystoiminnan monimutkaisia rakenteita. Huonosta markkinatilanteesta huolimatta venäläisillä on edelleen kasvava kiinnostus suomalaisten korkealaatuisia tuotteita ja palveluja kohtaan.</p>	
Asiasanat Venäjä, yritysverotus, etabloituminen, yritysmuodot.	

Degree programme

<p>Authors Marika Laurén</p>	<p>Group or year of entry FINA11</p>
<p>The title of thesis Characteristics of corporate taxation in establishing subsidiaries in Russia</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 40</p>
<p>Advisor(s) Arto Talmo</p>	
<p>For the past year Russia has been constantly on media, basically because of the crisis in Ukraine. For many years now Russia has been Finland's biggest trading partner. Naturally the crisis has had a negative impact on our business.</p> <p>This thesis introduces corporate taxation and the process of establishing business in Russia. The first idea of this work started already during a student exchange in St.Petersburg in spring 2014. The real work process was done between September and December 2014.</p> <p>First the work shows different forms of companies available in Russia and then tackles into corporate taxation, both Russia's and Finland's. After this the reader will get a deeper insight on the company's establishing process in Russia. In the end some comparison is done before the final results. The work is purely qualitative and it was made based on writer's own orientation and interests. The material uses widely both Russian and Finnish sources.</p> <p>The aim of this work is to widen the reader's knowledge on Russia's business and corporate taxation especially from the Finnish SME's point of view. No matter how bad the situation on the market is right now, Russian's interest towards Finnish quality products and service will remain high.</p>	
<p>Key words Russia, corporate taxation, establishing, form of companies.</p>	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset.....	2
1.2	Opinnäytetyön rakenne.....	2
2	Yritysmuodot Venäjällä.....	3
2.1	Yksityinen elinkeinonharjoittaja.....	3
2.2	Oikeushenkilö.....	4
2.3	Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö.....	5
2.3.1	Avoin osakeyhtiö.....	6
2.3.2	Suljettu osakeyhtiö.....	6
2.4	Rajavastuuyhtiö.....	7
2.5	Yrityksen perustamismenettelyt Venäjälle suunnattaessa.....	8
3	Yritysverotus Venäjällä.....	9
3.1	Yleinen verojärjestelmä.....	10
3.1.1	Yrityksen voittovero.....	10
3.1.2	Arvonlisävero.....	11
3.1.3	Valmistevero.....	12
3.1.4	Omaisuusvero.....	13
3.1.5	Työnantajan pakolliset vakuutusmaksut.....	14
3.2	Yhteinen vero laskennalliselle tulolle.....	15
3.3	Yksinkertainen verotus.....	16
3.4	Yhteinen maatalousvero.....	17
4	PK yrityksen ja sen omistajan verotus Suomessa.....	19
5	Kuinka suomalainen pk-yritys voi etabloitua Venäjän markkinoille.....	22
5.1	Rahoitus.....	23
5.2	Muut etabloitumisen muodot.....	25
5.3	Toimitilojen hankinta.....	27
5.4	Taloushallinto.....	28
5.4.1	Kirjanpito ja tilintarkistus.....	29
5.4.2	Vakuutukset.....	30
5.4.3	Voittojen kotiutus.....	31

5.5	Yrityskulttuurin eroavaisuudet.....	32
6	Tutkimustulokset.....	36
6.1	Eroja ja yhtäläisyyksiä Venäjän ja Suomen kirjanpidossa sekä verotuksessa.....	36
6.2	Suurimmat kompastuskivet.....	37
7	Johtopäätökset	39
	Lähteet.....	41

1 Johdanto

Venäjä on pitkään ollut Suomen suurin kauppakumppani. Suomen tullin julkaisemista viime vuoden tilastoista ilmenee, että Venäjän osuus tuontimaista oli suurin ja vienninkin osalta se ylsi kolmanneksi. Vuodesta 2008 alkaen Venäjän tuonnin osuus on ollut 16-18,7% ja viennissäkin 8,5-11,6%:n välillä (Suomen tulli). Suurimpia vientituotteita Venäjälle ovat kemialliset aineet ja tuotteet, moottorit, teollisuuden koneet ja laitteet, sähkökoneet ja -laitteet sekä paperi ja pahvi. Myös elintarvikkeiden osuus on merkittävä viime vuosien kasvun ansiosta. Tuontituotteista sen sijaan suurimpana esille nousee öljy, jonka osuus on reilusti yli puolet. Tämän lisäksi myös kaasu sekä kemialliset aineet ja tuotteet tulevat esiin tilastoissa (SVKK. Suomen ja Venäjän välinen kauppa).

Suomalaisen yrityksen näkökulmasta Venäjä on suuri kauppakumppani täynnä mahdollisuuksia. Monesti kuitenkin kaupankäyntiä vaikeuttaa kielimuuri, suuret kulttuurierot sekä Venäjän koukeroinen lainsäädäntö ja byrokratia. Tässä kohtaa hyvänä apuna toimii esimerkiksi Suomalais-Venäläinen kauppakamari (SVKK), jolla on toimipisteet Helsingissä, Moskovassa, Pietarissa ja Jekaterinburgissa. SVKK tarjoaa palveluja Venäjän viennin aloittamiseen, etabloitumiseen, kaupan kasvattamiseen sekä yleistä Venäjä-kaupan koulutusta. SVKK:n Pietarin toimiston alaisuudessa toimii myös kirjanpito- ja yritystoimisto Firmitas, jolle useat Venäjällä toimivat suomalaisyritykset ovat ulkoistaneet yrityksen kirjanpidon.

Vuoden 2014 alusta asti maailmaa piinannut Ukrainan kriisi ja Venäjä-pakotteet aiheuttavat tällä hetkellä suuria haasteita Suomen ja Venäjän väliselle kaupalle. Venäjällä pitkään jatkunut nousujohteinen kiinnostus suomalaisia elintarvikkeita kohtaan koki kolauksen, kun esimerkiksi Valion vienti Venäjälle lakkautettiin alkusyksystä 2014. Venäläiset tunnetusti arvostavat suomalaisten tuotteiden laatua ja palvelun tasoa, joten kysynnästä ei suinkaan ole pulaa. SVKK:n teettämän Venäjän-kaupan barometri 2013 mukaan kasvua oli niin Venäjällä tapahtuvassa liiketoiminnassa (erityisesti suurissa yrityksissä) kuin viennissäkin (pienet yritykset) eikä monikaan uskonut liiketoimintojen supistuvan tulevaisuudessa. Haasteena pidettiin erityisesti tullausta ja siihen liittyvää toimintaa. Vuoden 2014 barometrin tuloksissa nähdään jo mahdollisesti Venäjä-pakotteiden vaikutukset yritysten toiminnassa (SVKK. Venäjä-kaupan barometri 2013).

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on käsitellä Venäjän yritysverotusta ja sen moninaisia vaihtoehtoja. Näkökulmaksi on valittu suomalainen pk-yrittäjä, joka pohtii etabloitumista Venäjälle. Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mitä yritysmuotoja Venäjällä on?
- Mitä veroja yritys joutuu Venäjällä maksamaan?
- Mitä veroja Suomessa toimiva yritys maksaa?
- Mitkä asiat suomalaisen pk-yrityksen tulee ottaa huomioon Venäjälle etabloitumissaan?
- Mitkä ovat suurimmat eroavaisuudet kirjanpidossa ja yritysverotuksessa maiden välillä?

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö tehdään kvalitatiivisena tutkimustyönä. Työssä perehdytään ensin venäläisiin yritysmuotoihin ja niiden eroihin. Tämän jälkeen esitellään Venäjän yleistä verotusjärjestelmää sekä sen vaihtoehtoina toimivia järjestelmiä, kuten yhtenäistä veroa laskennalliselle tulolle, yksinkertaista verotusta sekä yhtenäistä maatalousveroa. Materiaalia on saatavissa hyvin venäjänkielisiltä www-sivuilta sekä venäläisestä kirjallisuudesta. Jotta työssä voidaan vertailla verotusta Venäjän ja Suomen välillä, kerrotaan jonkin verran myös Suomen yritysverotuksesta. Empiirisessä osuudessa oli tarkoitus haastatella Venäjällä toimivia suomalaisyrityksiä ja saada heiltä arvokasta tietoa omista kokemuksista. Valitettavasti yksikään yrityksistä, joihin otettiin yhteyttä, ei suostunut haastatteluun. Sen vuoksi päädyttiin esittelemään Venäjälle etabloitumista suomalaisten pk-yritysten tueksi. Lopuksi vertaillaan Suomen ja Venäjän kirjanpidon ja yritysverotusmallin rakenteita sekä luodaan johtopäätökset.

2 Yritysmuodot Venäjällä

Venäjälle perustettavan yrityksen yritysmuodon valinnaksi on tarjolla useita vaihtoehtoja, mutta kun kyseessä on tytäryhtiö, jonka emo on ulkomainen, ei realistisia vaihtoehtoja ole kovin montaa. Valinta tehdään yksityisen elinkeinoharjoittajan (IP) sekä oikeushenkilön väliltä ja oikeushenkilöt jaetaan edelleen kaupallisiin sekä ei-kaupallisiin. Kaupallisiin yhtiöihin kuuluvat kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, rajavastuuyhtiö, avoin osakeyhtiö sekä suljettu osakeyhtiö. Venäjällä kaupallisia ja ei-kaupallisia yrityksiä kutsutaan yleisesti yhteisöiksi (organizatsii). Yritysmuodon valinnan jälkeen tulee tarkistaa, tarvitaanko kyseiselle toimialalle erillistä lisenssiä tai myytävälle tuotteille sertifikaattia. Suurimmalle osalle toimialoista lisenssi tosin ei ole välttämätön. Aloittava yrittäjä voi tarkistaa lisenssien ja sertifikaattien tarpeellisuuden sivustolta <http://smb.gov.ru>, joka on Federaation informaatioportaali pk-yrityksille. Tämän lisäksi tulee myös eräiden yksityisyrittäjien sekä oikeushenkilöiden, jotka aikovat toimia vähittäiskaupan, kahvila- tai hotellialan parissa, ilmoittaa toimistaan Federaation kuluttajansuojalaitokselle eli Rospotrebnadzorille. Lisätietoja tästä löytyy sivulta <http://www.rospotrebnadzor.ru> (Yelgina 2013, 9-12).

2.1 Yksityinen elinkeinoharjoittaja

Yksityisen elinkeinoharjoittajan (individualniy predprinimatel) luvan voi saada 18 vuotta täyttänyt Venäjän kansalainen. Perustettaessa toiminimeä tulee henkilön omistaa voimassaoleva sisäinen passi, maksaa 800 RUB leimavero sekä rekisteröityä veroviranomaisille asuinpaikan mukaan. Passeja Venäjällä on kahdenlaisia; sisäisiä (toimii henkilötodistuksena ja sen saamiseksi vaaditaan pysyvät kirjat Venäjän alueella) sekä matkustamiseen tarkoitettuja zagranpasportteja. Zagranpasporttiin oikeuttaa Venäjän kansalaisuus ilman pysyvää osoitetta Venäjällä ja sitä käytetään yksinomaan matkustamiseen maan rajojen ulkopuolelle. Perustamisen jälkeen yrittäjä valitsee itselleen sopivimman verotusmuodon yhtenäisen verojärjestelmän, laskennallisen veron, yksinkertaisen veron ja yhtenäisen maatalousveron väliltä. Kolme viimeistä verotusmallia ovat vapaaehtoisia, joiden piiriin pitää erikseen hakeutua (Banki.ru.IP).

Yksityinen elinkeinonharjoittaja vastaa Venäjällä kuten Suomessakin yrityksen veloista käytännössä koko omaisuudellaan. Yrittäjällä on kuitenkin oikeus itse päättää yrityksen voittorahoista ja niiden käytöstä. Samoin yrittäjä maksaa vähemmän kokonaisuudessaan veroa yrityksen tuloista, kuin henkilö joka on mukana yhteisön toiminnassa. Verojen lisäksi yksityinen elinkeinonharjoittaja maksaa myös vuosittain kasvavan kiinteän summan eläkerahastoon (Banki.ru.IP).

Yelginan (2013, 12-18) mukaan yrittäjällä on yrityksen toimialan valinnassa pääasiassa vapaat kädet pois lukien alla mainitut, joihin sille ei myönnetä lisenssiä:

- Alkoholin tukku-, vähittäiskauppa ja tuottaminen.
- Ilmailuteknologiaa ja –turvallisuutta koskevat toimialat.
- Sotateknologia.
- Lääkkeiden valmistus, huume- ja psykotrooppisten aineiden kauppa.
- Sijoitusrahastot sekä valtion ulkopuoliset eläkerahastot.

2.2 Oikeushenkilö

Oikeushenkilö (yuridicheskoe litso) on yhteisö, jolla on taloudellinen ja operatiivinen hallinto-oikeus ja sen oikeusvastuu rajataan omistussuhteiden mukaan. Kaikkien oikeushenkilöiden tulee rekisteröityä valtiolle ja tätä varten tulee seuraavien asiakirjojen olla kunnossa

- yrityksen nimi
- sisäinen rakenne ja valvonta
- juridinen osoite
- kirjanpito
- perustamisasiakirjat
- leimavero (4000 RUB).

Oikeushenkilöt voidaan jakaa yksityisiin ja ei-yksityisiin (valtion omistamat) sekä kaupallisiin ja ei-kaupallisiin yhteisöihin. Kaupallisia yhtiöitä ovat avoimet ja kommandiitti-

yhtiöt, avoimet ja suljetut osakeyhtiöt sekä rajavastuuyhtiöt. Ei-kaupallisia yhtiöitä ovat mm. poliittiset puolueet, kauppakamarit samoin kuten valtion omistamat korporaatiot ja yritykset. Ei-kaupalliset yritykset eivät ole tämän työn kannalta relevantteja, joten ne rajataan tutkimuksen ulkopuolelle (Banki.ru.yurlitso).

2.3 Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

Avoin yhtiö (polnye tovaristhestva) ja kommandiittiyhtiö (tovaristhestva na vere) ovat Venäjällä hyvin samankaltaiset kuten Suomessa. Molempien perustamiseen vaaditaan vähintään kaksi yhtiömiestä ja kummankin perustuskirjassa tulee esiintyä seuraavat tiedot

- nimi
- yrityksen käyntiosoite
- sopimus kumppaneiden välisistä hallinnollisista oikeuksista ja vastuista
- ehdot pääoman osuuksista ja suuruudesta
- ehdot pääoman osuuksien muutoksista
- ehdot yhtiömiehille suoritettavista maksuista.

Avoimen yhtiön yhtiömiehet voivat olla joko yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai kaupallisia yhtiöitä (oikeushenkilöitä) ja he ovat vastuussa yhtiön velvoitteista koko henkilökohtaisella omaisuudellaan. Kaikki avoimessa yhtiössä tehtävät päätökset on oltava yksimielisiä ja jokaisella yhtiömiehellä on yksi ääni, ellei perustamiskirjassa toisin ole mainittu. Yhtiömiehellä on myös oikeus kaikkeen yritystä koskevaan informaatioon kirjanpitoa myöten, sekä ennen kaikkea oikeus osuuteen yhtiön voitosta. Avoimen yhtiön yhtiömies voi myös koska tahansa tilikauden aikana lopettaa oman toimintansa (Grandars.ru).

Kommandiittiyhtiössä on oltava sekä äänetön että vastuunalainen yhtiömies. Vastuunalainen yhtiömies, kuten avoimessa yhtiössäkin voi olla yksityinen elinkeinonharjoittaja tai kaupallinen yhtiö ja hän on vastuussa yrityksen veloista koko henkilökohtaisella omaisuudellaan. Äänetön yhtiömies voi sen sijaan olla Venäjän kansalainen, oikeushenkilö tai jokin laitos pois lukien itsehallinnolliset ja valtion elimet. Äänettömällä

yhtiömiehellä on oikeus yhtiön voittoihin hänen sijoittamansa osakepääoman osuuden mukaan. Vastuu yrityksen veloista rajoittuu tähän sijoitettuun osakepääomaan, eikä henkilökohtaiseen omaisuuteen kuten vastuunalaisella yhtiömiehellä. Ääneton yhtiömies voi lopettaa toimintansa yhtiössä vain tilikauden päätyttyä ja hänellä on oikeus antaa oma osuutensa yhtiöstä toiselle äänettömälle yhtiömiehelle tai kolmannelle osapuolelle oman tahtonsa mukaan. Tällä hetkellä kumpikaan yhtiömuodoista ei ole Venäjällä kovin suosittu (Grandars.ru).

2.3.1 Avoin osakeyhtiö

Avoin osakeyhtiö (otkrytoe aktsionernoe obstshestvo, OAO) on osakeyhtiömuoto, jossa osakkeet ovat vapaasti ostettavissa ja myytävissä osakemarkkinoilla. Suomen yhtiömuodoista se vastaa eniten julkista osakeyhtiötä. Osakkeiden määrää ei ole ennalta määriteltä ja toisin kuin suljetussa tai rajavastuuyhtiössä, avoimen osakeyhtiön omistajat voivat myydä osuuksiaan ilman muiden jäsenten suostumusta. Avoimen osakeyhtiön toiminnan tulee olla julkista ja siksi sen velvollisuuksiin kuuluu esittää markkinoille riittävästi tietoa toiminnastaan kyseisen maan lakien mukaisesti. Näihin sisältyvät vuosittain julkaistava vuosikertomus, tase ja tuloslaskelma. Mikäli avoin osakeyhtiö haluaa vaihtaa yhtiömuotoaan suljetuksi tai rajavastuuyhtiöksi, riittää tähän pelkkä muutos osakeyhtiötyypissä (Grandars.ru).

2.3.2 Suljettu osakeyhtiö

Suljettu osakeyhtiö (zakrytoe aktsionernoe obstshestvo, ZAO) on kuten suomalainen osakeyhtiö ja käytännössä suljettua osakeyhtiötä voidaan pitää avoimen ja rajavastuuyhtiön välimuotona. Siinä osakekauppa ei ole yhtä helppoa kuin OAO:ssa, sillä osakkeet voivat vaihtaa omistajaa vain perustajien tai ennalta tarkkaan määriteltyjen henkilöiden kesken. Mikäli osakkeenomistaja haluaisi myydä osakkeitaan ulkopuoliselle, tulee tähän saada kaikkien osakkeenomistajien lupa. Osakkeensa saa kuitenkin lahjoittaa kenelle tahansa muilta osakkailta lupaa kysymättä. Myös osakkeiden enimmäismäärä on määriteltä ja se on 50. Koska suljetun osakeyhtiön osakkeita ei voi merkitä julkisesti, eivät ne myöskään esiinny osakemarkkinoilla eikä niillä silloin pääsääntöisesti ole markkinahintaa. ZAO:n osakkailta on suhteellisen korkea yksityisyydensuoja ja tietoja osakkaista säilytetään erillisessä rekisterissä, johon ulkopuolisilla ei ole helppoa pääsyä (Yelgina

2013. 18-21). Halutessaan vaihtaa yhtiömuotoa ZAO:sta OAO:hon tulee yhtiön rekisteröityä kokonaan uusiksi (Yelgina 2013, 12-22).

1.9.2014 voimaan tulleen siviilikoodeksiuudistuksen No 99-F3 mukaan suljettuja tai avoimia osakeyhtiöitä ei voi enää perustaa Venäjällä. Jatkossa jo olemassa oleviin yhtiöihin viitataan nimellä julkinen ja ei-julkinen osakeyhtiö (Buhgalteria.ru 2014).

2.4 Rajavastuuyhtiö

Rajavastuuyhtiö (obstsestvo s ogranitsyonnoi otvestvennosti, OOO) on yhtiömuodoista kaikkein suosituin, kun toiminta on pientä, omistuspohja suppea eikä rahoitusta tarvita osakeannilla. Yhtiötä perustettaessa tulee vähintään 10 000 RUB perustuspääomaa maksaa joko rahana, arvopapereina tai apporttina eli muuna kuin rahallisena sijoituksena yhtiöön. Suomessa vastaavaa yritysmuotoa ei tunneta, mutta se tulee monille vastaan perustettaessa tytäryritystä Venäjälle. Käytännössä rajavastuuyhtiö on sekoitus toimintatyyppiä, avointa yhtiötä sekä kommandiittiyhtiötä. Tämä yritysmuoto tunnetaan myös mm. Saksassa, Ranskassa, Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa, Virossa, Italiassa ja Tanskassa ja se on eniten lähinnä saksalaista GmbH-yhtiömuotoa (Grandars.ru).

Rajavastuuyhtiössä yhtiömiehillä on vastuu yrityksen veloista tiettyinä osuuksina. Rajavastuuyhtiön osuuksilla ei voida käydä kauppaa avoimilla osakemarkkinoilla, koska näitä osuuksia ei rekisteröidä kuten osakeyhtiön osakkeita, mutta OOO:n osakas voi koska tahansa poistua toiminnasta muiden osakkaiden lupaa kysymättä. Siinä tapauksessa OOO on velvollinen maksamaan osakkaalle kolmen kuukauden aikana tämän osuuden arvon. Arvon suuruus lasketaan kyseisen kalenterivuoden vuosineljänneksen loppu-taseesta. Mikäli osuuksia myydään, osakas poistuu rajavastuuyhtiöstä tai siihen tulee uusia osakkaita, tulee kaikki muutokset ilmoittaa veroviranomaisille. Koska yhtiöjärjestykseen ei kirjata yhtiön osakkaita tai heidän osuuksien määrää on osuuksien myynti helpompaa kun yhtiöjärjestyksen muutosta ei enää tarvitse tehdä (Yelgina 2013, 18-21).

2.5 Yrityksen perustamismenettelyt Venäjälle suunnattaessa

Ennen Venäjälle suuntaamista, tulee yrityksen hoitaa tietyt asiakirjat Suomessa valmiiksi käännettynä, vahvistettuina ja apostilloituna*. Honkanen (2011, 82-84) listaa kyseisiksi asiakirjoiksi seuraavat dokumentit

- suomalaisen yrityksen kaupparekisterinote & toimitusjohtajan passikopio
- suomalaisen yrityksen hallituksen päätös tytäryrityksen perustamisesta Venäjälle
- valtakirja paikalliselle asianajajalle yrityksen rekisteröinnin suorittamiseksi
- Venäjällä hankittava yrityksen juridinen osoite.

Kun toimissa on edetty Venäjälle asti, on luvassa lisää muodollisuuksia. Venäjälle saatuttaessa tytäryrityksen rekisteröinti pitää sisällään seuraavat kohdat:

- Yrityksen nimen tarkistus & juridisen osoitteen ostaminen.
- Perustamisasiakirjojen (yhtiöjärjestys, päätös ym.) valmistelu.
- Peruspääoman maksu pankkiin & rekisteröintimaksun suorittaminen.
- Perustamisasiakirjojen valmistelu rekisteröintiviranomaista varten.
- Perustamisasiakirjojen vastaanotto rekisteröintiviranomaiselta.
- Leimasimen & tilastokoodin tilaus.
- Pääjohtajan & pääkirjanpitäjän nimitys.
- Rekisteröityminen rahastoihin ja verotoimistoon & pankkitilien avaaminen.

Tämän lisäksi esimerkiksi rajavastuuyhtiötä perustettaessa tulee yhtiölle hankkia toimitilat ja mikäli perustajia on vain yksi, on perustamissopimus tarpeeton. Yrityksen tulee muistaa rekisteröityä myös eläke-, sosiaali- ja sairausvakuutusrahastoon (Honkanen 2011, 82-84).

*Apostilla on paperi, jolla todistetaan kansallisen julkisen notaarin leiman asianmukaisuus ulkomaalaisille viranomaisille ja se perustuu kansainväliseen apostillasopimukseen.

3 Yritysverotus Venäjällä

Yrityksen perustamisen jälkeen valitaan yrityksen verotusmenetelmä ja rekisteröidytään veroviranomaisille. Venäjällä noudatettava verokoodeksi jaetaan kahteen osaan, joista ensimmäinen julkaistiin vuonna 1908 ja se tunnetaan nimellä ”Yleinen osa.” Jälkimmäinen osa tuli vasta vuonna 2000 ja siinä kerrotaan yksityiskohtaisemmin mihin eri tarkoituksiin veroja kerätään. Nämä maksut jaetaan tapauksesta riippuen federaali-, alue- tai paikallistasolle. Yhteisöjä ja yksityisiä elinkeinoharjoittajia koskevia verotusjärjestelmiä on pääasiassa kolme; yleinen, yhtenäinen vero laskennalliselle tulolle sekä yksinkertainen verotus. Tämän lisäksi valittavana on myös yhtenäinen maatalousvero. Yleinen verotusjärjestelmä pitää sisällään arvonlisäveron, yrityksen voittoveron, vakuutus- ja muut sosiaalimaksut sekä omaisuusveron. Alla on vielä havainnollistettu, miten verotus jakaantuu eri tasoille Venäjällä.

Kuvio 1. Yritysverotus Venäjällä jaettuna eri tasoihin (Federalnaya nalogavaya sluzhba)

Kun suomalainen yritys perustaa tytäryhtiön Venäjälle, määräytyy tämän verovelvollisuus sen mukaan, muodostuuko yritykselle kiinteä toimipaikka Venäjälle. Maiden välille on laadittu verosopimus, jotta vältetään verotukselta sekä Suomessa että Venäjällä (ns. kaksinkertainen verotus). Jos ulkomainen juridinen henkilö harjoittaa liiketoimintaa Venäjällä yli 30 päivän ajan, tulee tämän rekisteröityä paikallisessa verotoimistossa riip-

pumatta toiminnan veronalaisuudesta. Siinä vaiheessa, kun liiketoiminta muodostaa kiinteän toimipaikan Venäjällä, on se velvollinen maksamaan maahan voittoveroa. Mikäli kiinteää toimipaikkaa ei muodostu, mutta tuloja Venäjältä kuitenkin on, maksaa yritys lähdeveroa. Kiinteäksi toimipaikaksi luetaan säännöllistä liiketoimintaa harjoittavat filiaalit, edustustot, osastot, toimistot ja muut erilliset kiinteät toimipaikat (Honkanen 2011, 137-139).

3.1 Yleinen verojärjestelmä

Henkilöverotuksessa otettiin käyttöön 13% tasavero vuonna 2001. Vero koskee Venäjällä asuvia ja töitä tekeviä, kun heidän yhteenlaskettu oleskelu maassa ylittää 183 päivää kahdentoista kuukauden aikana (Federalnaya nalogavaya sluzhba). IMF:n ekonomistien, Anna Ivanovan ja Michael Keenin tekemän tutkimuksen mukaan henkilötuloihin kohdistuva tasavero on kasvattanut valtion verotuloja mm. siksi, että hyvin tienaat raporttoivat tuloistaan entistä herkemmin verottajalle (The Economist 2005). Seuraavassa esitellään yleisen verojärjestelmän piiriin lukeutuvat verot.

3.1.1 Yrityksen voittovero

Yrityksen voittovero (nalog na pribil organizatsii, NPO) on yksi federaalitason veroista ja se koskee kaikkia yrityksiä, jotka sijaitsevat Venäjällä. Yrityksen ei tarvitse olla venäläinen, sillä vero koskee myös kiinteän toimipaikan tai tulon lähteen Venäjällä omaavaa ulkomaista yritystä. Voittovero kohdistetaan yrityksen tulokseen kustannusvähennysten jälkeen. Ennen maksua tulee yrityksen eritellä mitkä tulot ja kulut kuuluvat kyseiselle verokaudelle. Verokauden määrittämiseksi käytetään joko veloitus- tai käteismetodia. Käteismetodissa tulot ja menot arvioidaan sen päivän mukaan, kun ne astuvat voimaan. Toisin sanoen silloin, kun yrittäjä vastaanottaa tavaran tai maksaa laskun. Veloitusmetodissa käytetään sen sijaan tunnustamisen päiväystä, joka saattaa erota oikeasta tavaran saapumisen ja maksun päiväyksestä (Federalnaya nalogayava sluzhba. Profitul).

Yrityksen voittoveroaste on pääsääntöisesti 20%. Siitä kaksi prosenttia menee valtion budjettiin ja loput kahdeksantoista Venäjän Federaation määräämään kohteeseen. Lain-säädännön elimet voivat tarpeen tullen alentaa veroprosenttia korkeintaan 13,5 prosenttiin. Veronmaksaja on velvollinen julkaisemaan raportin jokaisena vuosineljännek-

senä. Verotuskausi päättyy yleensä vuoden lopussa, jolloin veronmaksajalle selviää todellisesti maksettava veron määrä. Mikäli yritys on tehnyt tappiota edellisellä verokaudella, sen voi vähentää seuraavan kymmenen vuoden aikana (Federalnaya nalogayava sluzhba. Profitul).

Venäjällä tietyn toimialan yritykset voivat saada vapautuksen voittoveron maksamisesta. He voivat soveltaa omalla kohdallaan yhtenäistä veroa laskennalliselle tulolle, yksinkertaista verotusta tai yhtenäistä maatalousveroa. Nämä verotustyyppit esitellään myöhemmin. Voittoverosta vapautuvat myös yritykset, jotka ovat osallisena Skolkovon innovatiivinen keskus-projektissa. Skolkovo sijaitsee Moskovasta lounaaseen ja kyseinen keskus toimii start up-tyyppisten projektien ja teknologian tukijana (Federalnaya nalogayava sluzhba.Profitul).

3.1.2 Arvonlisävero

Myös arvonlisävero (nalog na dobavlennyuyu stoimost, NDS) on federaalitason vero ja se koskee sekä yhteisöjä (myös voittoa tavoittelemattomia) että yrittäjiä. ALV-maksajat jaetaan sisäisen ALV:n sekä tuonti-ALV:n kesken. Sisäinen ALV maksetaan palveluista ja tuotteista, joiden realisointi tapahtuu Venäjän Federaation rajojen sisäpuolella ja tuonti-ALV silloin, kun tuotteet saapuvat ulkomailta Venäjän Federaatioon. ALV:n maksajat ovat velvollisia rekisteröitymään veroviranomaiselle ja tämä sääntö pätee myös ulkomaisiin organisaatioihin, jotka ovat ALV-velvollisia Venäjällä (Yelgina 2013, 57-82).

ALV-kantoja on kolmea erilaista, 0%, 10% sekä 18%. 0-tasoa käytetään kun hyödyke on tarkoitettu vientituotteeksi tai se sijoitetaan tullivapaalle alueelle. 0% ALV-kannan käyttö perustuu siihen, että hyödykkeen tai palvelun tuottajalle muodostuu ensin ALV-velka, joka hyvitetään jälkikäteen. Proseduuri on pakollinen, koska muuten hyvitykselle ei ole laillisia perusteita. 10%:n ALV-kantaa sovelletaan ruoka-aineille, lastentarvikkeille, säännöllisiin julkaisuihin, kirjoihin sekä lääkkeisiin. 18%:n ALV-kanta on käytössä kaikissa edellä mainituista tilanteista poikkeavissa tavaroissa, palveluissa ja töissä (Yelgina 2013, 57-82).

Samoin kuten voittoverossa, myös ALV-maksuissa on poikkeusryhmiä, jotka välttävät kyseisen maksun. Heihin kuuluvat organisaatiot, joiden myynti alittaa 2 miljoona ruplaa edellisten kolmen kuukauden aikana. Näissä tapauksissa ALV:n voi jättää maksamatta yhden vuoden ajan. Samoin ALV:n välttävät Skolkovo-projektin osallistujat sekä jo aiemmin mainitut yhtenäistä veroa laskennalliselle tulolle, yksinkertaista verotusta tai yhtenäistä maatalousveroa soveltavat yrittäjät (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nds).

3.1.3 Valmistevero

Valmistevero (aktsiz) on federaalivero, joka koskee niin yhteisöjä, yksityisiä yrityksiä kuin henkilöitä, jotka kuljettavat valmisteveron piiriin kuuluvia tavaroita tullirajan yli. Valmisteveroa maksetaan seuraavien hyödykkeiden viennistä tai tuonnista

- elintarvikkeet, joiden raaka-aineet sisältävät etyylialkoholia (alkoholia yli 9% sisältävät tuotteet)
- alkoholituotteet
- tupakkatuotteet
- henkilöautot
- moottoripyörät, joiden teho on yli 112,5 kW
- bensiini
- diesel
- moottoriöljy
- kotitalouksien lämmitysöljy.

Valmisteveron verotusaste riippuu aina tuotteesta ja kantoja on kolmea erilaista: kiinteä, arvotullin mukainen sekä yhdistetty. Esimerkkinä kiinteästä verokannasta voidaan pitää olutta, jonka alkoholipitoisuus on 4,5%. Kaikkia oluita, joiden alkoholipitoisuus on 0,5 – 8,6 %, koskee 15 ruplan valmistevero jokaista litraa kohden. Arvotullimallissa valmisteveron suuruuden määrää tietty prosentuaalinen osuus realisoidun tuotteen hinnasta. Yhdistetyssä valmisteveron kannassa lasketaan yhteen sekä kiinteä että laskettu osuus valmisteverosta, jonka tulee ylittää valmisteveroa koskeva minimitaso (Federalnaya nalogavaya sluzhba.Akciz).

3.1.4 Omaisuusvero

Omaisuusvero (nalog na imuschestvo organizatsii) on aluevero, joka koskee oikeushenkilöitä, joilla on omaisuutta. Omaisuudella tarkoitetaan tässä esimerkiksi asumiseen tarkoitettua taloa, huoneistoja, huoneita, mökkejä, talleja ja muita kiinteistöjä. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien venäläisten yhteisöjen käyttöomaisuus on verotuksen alaisena. Ulkomaiselle yritykselle pätee sama sääntö, vaikka kiinteää toimipaikkaa ei Venäjältä löytyisikään. Mikäli yritys omistaa kiinteää omaisuutta Venäjän alueella, omaisuusvero on maksettava. Verotuksen asteen määrää paikallinen itsehallinto ja siihen vaikuttaa omaisuuden yhtenäinen arvo. Veroraportointi tapahtuu kolmena ensimmäisenä vuosineljänneksenä ja itse verokausi osuu kalenterivuoden loppuun (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Imuchorg).

Omaisuusveron voivat välttää yhteisöt, jotka osallistuivat Sotshin talvi- ja paraolympialaisten järjestämiseen samoin kuten kansainvälisen Olympiakomitean markkinointikumppanit. Näiden kumppaneiden tuli toiminnallaan joko kehittää Sotshia vuoristo-kohteena tai käyttää omaisuutta kisojen järjestämiseen. Omaisuusveroa ei tarvitse myöskään maksaa luonnonvaroista, maapalstoista tai omaisuudesta, jota käytetään asevoimien palvelukseen (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Imuchorg).

Omaisuuden verotusaste arvostetaan yleensä sen vuosittaiseen keskiarvoon. Mikäli arvonalennuksesta ei ole todisteita, voidaan omaisuuden arvo laskea alkuperäisarvon ja akkumuloidun arvonalenemisen erotuksena. Mikäli ulkomaisella yrityksellä ei ole kiinteää toimipaikkaa Venäjällä, lasketaan verotusaste osakkeiden arvosta. Verotusaste ei normaalisti saa ylittää 2,2 % , mutta seuraavilla kohteilla on oma erillinen ylärajansa omaisuusveron asteelle

- yhteisessä käytössä olevat rautatiet
- putkistot
- voimajohdot.

Taulukko 1. Poikkeukselliset ylärajat veroprosenteille omaisuusverossa (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Imuchorg)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Verotusasteen yläraja	0,4%	0,7%	1,0%	1,3%	1,6%	1,9%

Taulukossa on esitelty rautateitä, putkistoja ja voimajohtoja koskevat omaisuusveron ylärajat seuraavien vuosien aikana (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Imuchorg).

3.1.5 Työnantajan pakolliset vakuutusmaksut

Työnantajan pakollisia vakuutusmaksuja (strahovye platezhi v nebyudzhetye fondy) kerätään kolmeen eri kohteeseen; eläke- (PF), sosiaalivakuutus- (FSS) ja sairausvakuutusrahastoon (FOMS). Yksityinen elinkeinoharjoittaja maksaa vuosittain kiinteän summan huolimatta toimialastaan, valitsemastaan verotuksen mallista, työntekijöiden määrästä tai yrityksen tuloista. Vuonna 2012 vakuutusmaksun suuruus oli 17 208,25 RUB. Mikäli yritys rekisteröidään kesken kalenterivuoden, lasketaan summa jäljellä olevien päivien perusteella (Yelgina 2013, 104-117).

Esim. Yritys rekisteröi itsensä 1.6.2012. Vuoden vakuutusmaksut jaettuna kuukausitasolle ovat $17\,208,25\text{ RUB} / 12 = 1434,02\text{ RUB}$ ja siitä edelleen laskettuna $7 * 1434,02\text{ RUB} = 10\,038,15\text{ RUB}$. Vakuutusmaksun tulee olla suoritettuna kalenterivuoden viimeiseen päivään mennessä.

Työnantajan, jolla on alaisinaan työntekijöitä, tulee suorittaa työntekijän vakuutusmaksut kerran kuussa soveltamastaan verotusmallista huolimatta. Maksut jakaantuvat eläke- sekä sosiaalivakuutusrahaston kesken. Eläkerahasto pitää sisällään myös pakollisen sairausvakuutusrahaston. Vuonna 2012 työntekijän vakuutusmaksujen suuruus oli 30,2% työntekijälle maksetusta kuukausipalkasta. Verotusasteelle on olemassa helpotuksia tiettyissä poikkeustapauksissa, joihin vaikuttaa ratkaisevasti työn luonne (Yelgina 2013, 104-117).

Mikäli vakuutuksen hyödyntäminen korvausten muodossa tulee ajankohtaiseksi, suoritetaan maksu kyseisestä rahastosta tarpeen mukaan. Sosiaalivakuutusrahasto jaetaan edelleen kahteen osaan; vakuutukset tilapäisessä työkyvyttömyydessä sekä äitiyslomalla (osa 1) ja vakuutukset ammattitaudeissa sekä vahinkotapauksissa (osa 2). Ennen vuotta 2010 eläkerahasto, sairausvakuutusrahasto sekä sosiaalivakuutusrahaston ensimmäinen osa kuuluivat kaikki yhtenäisen sosiaaliveron alle. Nykyään niitä hallitsee federaation sääntö No 212. Sosiaalihuollon toista osaa ohjaa sen sijaan federaation sääntö No 212-F3 (Yelgina 2013, 104-117).

Taulukko 2. Vuosien 2014-2016 verotusasteet työnantajan pakollisille vakuutusmaksuille (Buhgalteria Online 2014)

Verotusaste	Eläkerahasto	Sosiaalivakuutus	Sairausvakuutus	Yhteensä
Raja-arvon alittava palkka	22%	2,9%	5,1%	30%
Raja-arvon ylittävä palkka	10%	0%	0%	10%

Yllä olevassa taulukossa on esitelty miten työnantajan maksama pakollinen vakuutusmaksu jakaantuu eri rahastojen kesken seuraavien vuosien aikana. Prosenttiosuudet riippuvat raja-arvosta, jolla tarkoitetaan tässä tiettyä vuosipalkan suuruutta, joka lasketaan kaavalla $415\,000\text{ RUB} * \text{deflaattorikerroin}$. Deflaattorikertoimen määrittelee vuosittain Venäjän Federaation hallitus (Buhgalteria Online 2014).

3.2 Yhteinäinen vero laskennalliselle tulolle

Laskennallinen vero (edinyi nalog na vmenennyi dohod, ENVD) on erityinen verojärjestelmä, joka on ollut vuodesta 2013 asti vapaasti yhteisöjen valittavissa. Vuoteen 2013 asti sen piiriin päätyi automaattisesti yrityksen toimialan perusteella. ENVD:tä soveltavat oikeushenkilöt sekä yksityiset elinkeinoharjoittajat voivat korvata sillä seuraavat veron maksut; yrityksen voittovero/yrittäjän tulovero, omaisuusvero sekä ALV. Oikeushenkilöllä tai yksityisellä yrittäjällä ei saa olla yli 25% omistusosuutta mistään toisesta yrityksestä ja työntekijöiden määrän on jätävä alle sadan. Työn on pääsääntöisesti tapahduttava kunnallistasolla. Oikeutta laskennalliseen verokantaan ei määrittele yrityksen voiton määrä vaan sen toiminta-ala. Seuraavassa on listattu Yelginan (2013, 22-27)

mukaan yhteisöjen toimialat, jotka voivat soveltaa laskennallista verokantaa toiminnassaan

- vähittäiskauppa
- pitopalvelut
- kotitalous- ja eläinlääkäripalvelut
- korjaustyöt, tekninen huolto sekä moottoriajoneuvojen pesulat
- jakelu ja mainostaminen
- kauppapaikan tilapäinen käyttö
- palvelut tilapäistä asumista ja majoitusta vastaan
- matkustajien ja rahdin kuljetuspalvelut
- pysäköintipalvelut.

Laskennallisen veron kanta on 15%. Veroa voidaan laskea enintään työntekijöiden eduksi maksetuilla summilla, kuten vakuutus- ja sosiaalimaksuilla. Vähennys ei kuitenkaan voi laskea alle puoleen alkuperäisen laskennallisen veron määrästä. Verokausi on tässä tapauksessa neljännesvuosi ja maksu tulee suorittaa ennen seuraavan kuun 25. päivää (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Envd. Yelgina 2013, 22-27).

3.3 Yksinkertainen verotus

Yksinkertainen verotus (uproschennaya sistema nalogooblozheniya, USN) on sekin erityinen verojärjestelmä, jolla yhteisöt voivat korvata yrityksen voittoveron, ALV:n sekä omaisuusveron. Mikäli yksinkertaisen verotuksen piiriin hakeutuu yksityinen elinkeinoharjoittaja, korvaa tämä hänelle tuloveron, ALV:n ja omaisuusveron. Yksinkertainen verotus on erityisen suosittu pienten ja keskisuurten yritysten parissa, kunhan seuraavat kriteerit täyttyvät:

- Työntekijöiden määrä on alle 100.
- Yrityksen voitto ei ylitä 60 miljoonaa RUB vuodessa.
- Jäännösarvo on alle 100 milj. RUB.
- Muiden yritysten omistusosuus kyseisestä yrityksestä jää alle 25%.

- Organisaatiolla ei ole sivuhaaroja tai edustustoa muualla.

Yritys voi perustamisvaiheessa ilmoittaa haluavansa soveltaa yksinkertaista verotusta ja mikäli se ei ole aivan varma valitsemastaan verotusmetodista, sillä on vielä 30 päivää mietintäaikaa. Jos yritys haluaa vaihtaa toisesta verotusmallista yksinkertaiseen verotukseen, tulee se tehdä ennen edellisen vuoden viimeistä päivää. Muutos astuu voimaan vain uuden kalenterivuoden alkaessa. Ehtona yksinkertaisen verotuksen soveltamiselle on, että kyseinen yritys ei ole muutoksen ilmoituksen tekovuonna ylittänyt 9 kuukauden aikana voitoillaan yli 45 milj. RUB. Yksinkertaisen verotuksen piirin ulkopuolelle suljettuja ovat myös pankit, vakuutusyhtiöt, ei valtion omistuksessa olevat eläkesäätiöt, sijoitusrahastot ja panttilainaamot (Yelgina 2013, 32-56).

Yksinkertaisen verotuksen kantoja on kaksi, 6% sekä 15%. Yrittäjä voi siis itse valita kumpaa haluaa käyttää. 6% lasketaan suoraan yrityksen voitosta, eikä siinä ole mahdollisuutta vähennyksille ja 15% lasketaan voitosta kulujen vähennyksen jälkeen. Tämän lisäksi, mikäli yhteisö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja palkkaa työntekijöitä, tulee heidän palkoistaan maksaa vielä osa vakuutus- ja sosiaalimaksuihin. Raportointikaudet ovat tässäkin kolme ensimmäistä neljännesvuotta ja itse verotuskausi on kalenterivuoden loppu. Yhteisöjen tulee maksaa verot ja ennakkomaksut yrityksen sijainnin perusteella kun taas yksityiset yrittäjät oman asumispaikkansa mukaan (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Usn).

3.4 Yhtenäinen maatalousvero

Yhtenäinen maatalousvero (ediniy selskohozyaistvenniy nalog, ESHN) on sekin osa erityistä verojärjestelmää ja se on tarkoitettu erityisesti maataloustuottajille. Maataloustuotteisiin lasketaan viljasadot, metsänhoito (puunviljely), karjatilat sekä kalan ja muiden biologisten resurssien kasvatusta. Yhtenäistä maatalousveroa soveltavat oikeushenkilöt sekä yksityiset yrittäjät voivat korvata kyseisellä verolla voitto- ja omaisuusveron sekä ALV:n. Maatalousveroa maksavat yhteisöt ovat velvollisia tekemään virallisen ilmoituksen veroviranomaisille yhteisön sijainnin mukaan, kun taas yksityiset yrittäjät oman asuinpaikkansa perusteella (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Eshn).

Verotusaste on kiinteä 6% ja se lasketaan voitosta kuluvähennyksen jälkeen. Summaa voidaan pienentää, mikäli yritys on edellisinä vuosina kärsinyt tappioita. Raportointikausi maatalousverolle on puolen vuoden välein ja verotuskausi kerran vuodessa. Etukäteismaksu tulee tehdä 25 päivää raportointikauden päättymisen jälkeen ja lopullinen maksu seuraavan vuoden maaliskuun viimeiseen päivään mennessä. Mikäli yritys haluaa vaihtaa toisesta verotusmuodosta maatalousveroon, astuu muutos voimaan aina seuraavan vuoden alusta (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Eshn).

Kuvio 2. Venäjällä maksettujen verojen jakautuminen vuonna 2014 (Federalnaya nalogavaya sluzhba. Statistika)

4 PK yrityksen ja sen omistajan verotus Suomessa

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan pk-yrityksellä tarkoitetaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden taseen loppusumma jää alle 43 miljoonan euron, vuosiliikevaihto ei ylitä 50 miljoonaa euroa ja joilla on työntekijöitä alle 250. Tämän lisäksi pk-yrityksen määritelmän ulkopuolelle jäävän yrityksen osuus pk-yrityksen pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista ei saa ylittää 25 prosenttia. Tällöin voidaan puhua riippumattomista yrityksistä (Tilastokeskus 2014).

Suomessa yritysverotusta säätelee monta eri lakia, joista tärkeimpinä voisi mainita tuloverolain (TVL), maatilatalouden tuloverolain (MVL), elinkeinoverolain (EVL), ennakoperintälain (EPL) ja –asetuksen (EPA) sekä lain verotusmenettelystä (VML). Itse yrityksen verotettava tulo lasketaan tuloslaskelmasta, kun tilikauden voittoon lisätään menoerät, joita ei voida laskea tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen kuuluneiksi kuiluiksi. Yritykset maksavat yleensä ennakkoveroa ja mikäli suoritukset ovat olleet liian suuria, voi niiden palauttamista hakea neljän kuukauden sisään tilikauden päättymisen jälkeen. Ennakkoveroa maksavat verovelvolliset tulee merkitä ensin ennakoperintäkisteriin ja maksut suoritetaan 2-12 erässä verohallinnon tilille kuukauden 23. päivään mennessä (Tuomi-Sorjonen 2013, 175-180).

Seuraavaksi esitellään lyhyesti pk-yrityksen piiriin kuuluvien yhtiömuotojen verotusta Suomessa. Tämä tarkoittaa käytännössä yksityistä elinkeinonharjoittajaa, henkilöyhtiötä sekä listaamatonta osakeyhtiötä. Yritysten tulos jaetaan tapauksesta riippuen pääoma- ja ansiotuloihin, jonka perustella niitä voidaan verottaa. Tuomi-Sorjosen (2013, 175-185) mukaan pääomatuloihin lasketaan

- korkotulot (ei lähdeverollisten tilien korkoja)
- vuokratulot
- luovutusvoitot
- jaettavan yritystuloksen pääomatulo-osuus
- osinkotulon pääomatulo-osuus

- osakaslaina osakeyhtiöstä.

Ansiotuloja ovat sen sijaan palkkatulot, eläketulot, luontaisedut, jaettava yritystulon ansiotulo-osuus sekä osinkotulon ansiotulo-osuus. Pääomatulon verokanta on vuonna 2015 30 000 euroon asti 30% ja sen ylittävältä osalta 33% (Yrittäjät 2015). Ansiotuloihin sovelletaan progressiivista tuloveroasteikkoa ja siinä verot jaetaan kunnallis-, kirkollis- sekä sairausvakuutusmaksujen kesken (Tuomi-Sorjonen 2013, 175-185). Tämän lisäksi osakeyhtiöitä verotetaan erikseen itsenäisinä verovelvollisina ja niiden tuloverokanta on 20% (Yrittäjät 2015).

Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo jaetaan nettovarallisuuden perusteella ansio- ja pääomatuloksi. Pääpiirteittäin edellisen vuoden taseen varoista vähennetään velat (nettovarallisuus) ja tähän lisätään tilinpäätöstä edeltävien 12 kuukauden ennakonpidätyksenalaisista palkoista 30%. Edellisen laskukaavan mukaan saadaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste, josta edelleen 20 prosenttia lasketaan verotettavaksi pääomatulona ja loput ansiotulona. Yrittäjä voi myös valita haluaako hän, että pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta 10% verotetaan pääomatulona tai että koko yritystulo verotetaan ansiotulona (Tuomi-Sorjonen 2013, 186-190)

Henkilöyhtiöt, eli avoimet ja kommandiittiyhtiöt, lasketaan elinkeinoyhtymiksi ja niiden osakkaita verotetaan yhtiösopimuksen mukaisesti, jossa on määritelty verotettavan tulo jakoperuste. Kuten yksityisten elinkeinonharjoittajien, niin henkilöyhtiöidenkin pääomatulo-osuuden laskentaperuste lasketaan nettovarallisuudesta. Yhtiön verotettavasta tulosta pääomatuloa on 20% pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta ja loput kuuluu ansiotulon piiriin. Kommandiittiyhtiössä äänettömän yhtiömiehen osuus verotettavasta tulosta on hänen pääomapanoksestaan saama tuotto. Mikäli tuotto on enintään 20%, verotetaan kaikki pääomatulona ja tästä ylimenevä osuus taas ansiotulona. Jos taas vastuunalaisen yhtiömiehen pääomatulo-osuuden laskentaperuste on negatiivinen, verotetaan hänen tulo-osuutensa kokonaan ansiotulona. Tähän voi olla syynä esimerkiksi tappiollinen toiminta. Pääpiirteittäin avoimen yhtiön yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiöiden vastuunalaisten yhtiömiesten koko tulo-osuus verotetaan ansiotulona, jos yhtiön nettovarallisuus on nolla tai negatiivinen (Tuomi-Sorjonen 2013, 186-193).

Myös osakeyhtiöiden jakamaa osinkoa verotetaan, tosin aina osingon saajasta riippuen. Mikäli osinko jaetaan pörssiyhtiöltä luonnolliselle henkilölle on siitä 85% veronalaista pääomatuloa ja loput verovapaata tuloa. Jos taas osinko tulee listaamattomalta yhtiöltä, niin tilanne on hieman monimutkaisempi. Kun osinkoja jaetaan maksimissaan 150 000 e on tästä 25% veronalaista pääomatuloa ja loput 75% verovapaata tuloa. 150 000 e ylittävältä osuudelta veronalaista pääomatuloa on jo 85% ja verovapaata tuloa 15%. Tämä edellä mainittu ehto pätee siinä tapauksessa, että osinko ei kokonaisuudessaan ylitä 8% osakkeiden matemaattisesta arvosta. Tämän ylittävästä osuudesta on 75% veronalaista ansiotuloa ja loput verovapaata tuloa. Kun taas osingonsaajana on osakeyhtiö, kaikki listaamattoman sekä listatun osakeyhtiön jakama osinko pörssiyhtiölle on verovapaata. Ainoastaan listaamattoman yhtiön pörssiyhtiöltä saamaa osinkoa verotetaan siten, että 75% siitä on veronalaista ja 25% verotonta tuloa. Veroa ei kuitenkaan tarvitse maksaa, jos listaamaton yhtiö omistaa vähintään 10% kyseisestä pörssiyhtiöstä (Suvanto 2014).

Suomessakin on Venäjän tavoin mahdollista tehdä yritysmuotoon kytkeytyvää verosuunnittelua. Esimerkiksi yksityisliike voi nettovarallisuuden tason kautta vaikuttaa pääomatulon laskentaperusteeseen. Samoin pääomatulo-osuuden suuruudessa on valinnanvaraa 20% ja 10% välillä. Mahdollista on myös se, että koko verotettava tulo merkitään ansiotuloksi. Mikäli yrityksen omistus jakaantuu puolisojen kesken, voivat he jakaa ansiotulo-osuuden työpanoksen suhteen mukaan. Verosuunnittelua voi soveltaa myös toimintavarauksissa ja tappioiden vähentämisissä. Osakeyhtiöt voivat vähentää verotuksessa vahvistetun tappion vähintään seuraavan 10 verovuoden aikana. Tappio vähennetään sen tulolähteen tuloksesta sitä mukaa, kun tuloa syntyy. Elinkeinotoiminnan tappiot on kuitenkin vähennettävä jo saman vuoden pääomatuloista (Vero 2015). Henkilöyhtiöt voivat suunnitella nettovarallisuuden tasoa sekä toimintavarauksia, jonka lisäksi kannattaa miettiä myös palkan maksamatta jättämistä. Osakeyhtiöllä taas palkanmaksu voi olla kannattavaa, mikäli nettovarallisuuden on osannut suunnitella pieneksi. Osakkeita suositellaan myös jaettavaksi perheenjäsenten kesken (Suvanto 2014).

5 Kuinka suomalainen pk-yritys voi etabloitua Venäjän markkinoille

Ennen Venäjälle suuntaamista, tulee yrityksen käydä läpi huolella muutamia kartoitukseen ja suunnitteluun liittyviä asioita. Venäjän taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseen on syytä tutustua jo etukäteen, jotta yritys pystyy ennakoimaan yllättävätkin tilanteet. Tällä hetkellä vallitseva epävakaa tilanne ja ruplan huono kurssi eivät luonnollisesti houkuttele sijoittajia markkinoille. Näiden ohella olennaisin perehtyminen koskee itse markkinoita eli onko tuotteelle tai palvelulle kysyntää ja missä päin Venäjää. Tuleeko sitä muokata vielä jotenkin paikallisten tottumuksiin sopivaksi vai kelpaako se sellaisenaan ja mitä muita kilpailijoita markkinoilta löytyy? Eri yhtiömuodot ja perustamiseen vaadittavat toimet sekä asiakirjat tulee selvittää samoin kuten ulkopuolisten palveluntuottajien tarve. Osa yrityksistä pystyy omilla resursseilla pärjäämään hyvinkin pitkälle kun taas toiset voivat tarvita ulkoista apua enemmän. Kustannuslaskenta ja eri rahoitusvaihtoehdot on myös syytä kartoittaa, riskeihin varautumista unohtamatta.

Lopulta alkukartoituksen jälkeen voidaan tehdä itse etabloitumisstrategia, josta käy ilmi miten etabloituminen toteutetaan, mitkä ovat sen tavoitteet ja kuinka ne saavutetaan. Lopullinen valinta toimintamallin ja rahoituksen suhteen tehdään sekä pyritään ennakoimaan ja kehittämään torjuntasuunnitelma eri riskeille. Markkinointi- ja myyntisuunnitelmien pohjalta päätetään itse palvelu- ja tuotevalikoima sekä laaditaan kehityssuunnitelmat niin pitkälle kuin lyhyellekin aikavälille. Itse etabloitumisen ja alkutoimien jälkeen voidaan liiketoiminta aloittaa, jonka jälkeen sitä tulee jatkuvasti tarkastella ja kehittää. Markkina- ja taloudellinen tilanne voi muuttua radikaalistikin muutaman vuoden sisään, kuten nyt on havaittu ja tämän vuoksi toimintaa tulee peilata eritoten muuttuneeseen ympäristöön. Tästä voidaan tehdä johtopäätöksiä tuleeko liiketoimintaa mahdollisesti laajentaa ja kehittää vaiko jopa harkita sen lakkauttamista tai myyntiä (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2005, 95-100).

5.1 Rahoitus

Venäjälle perustettavan tytäryhtiön rahoitusongelmaan on tarjolla useampi ratkaisu. Honkasen (2011, 119-120) mukaan yleisimpiä ovat

- laina emoyhtiöltä tytäryritykselle
- peruspääomasijoitus (kuten osakepääomasijoitus)
- peruspääoman korotus
- taloudellinen apu emoyhtiöltä tytäryritykselle.

Näistä vaihtoehtoista ehdottomasti suosituin on lainan otto emoyhtiöltä. Muita vaihtoehtoja ovat myös lainat pankeilta ja leasing-rahoitukset. Pankkien antamat lainat Venäjällä ovat tunnetusti korkeakorkoisia, eivätkä sen vuoksi kovin kannattavia. Suomalaiset julkiset rahoittajat ja kansainväliset rahoituslaitokset kannattaa myös käydä läpi rahoitusta etsittäessä (Honkanen 2011, 119-120).

Mikäli tytäryritystä perustettaessa rahoituksena käytetään osakepääoman sijoitusta rahana, tulee Venäjän yhtiölainsäädännön mukaan vähintään puolet siitä tehdä kolmen kuukauden sisään yhtiön rekisteröinnistä. Mikäli osakepääomaa haluaa korottaa, tulee koko peruspääoman olla maksettuna. Kun perustettava yritys on rajavastuuyhtiö, on puolet osakepääomasta oltava maksettu jo ennen rekisteröinnin loppuun vientiä. Loput peruspääomasta suoritetaan ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Osakepääoma voidaan myös rahan sijaan suorittaa apporttina eli koneina tai laitteina. Venäjän hallitus julkaisi 30.4.2009 listan laitteista ja koneista, jotka on vapautettu arvonalisäverosta riippumatta siitä mihin tarkoitukseen ne on tuotu Venäjälle. Mikäli apportin osuus osakepääomasta on yli 20 000 ruplaa, tulee ulkopuolisen arvioitsijan (tilintarkastaja) arvioida omaisuuden arvo. Apportin tulee pääosin olla teknistä laitteistoa tai siihen liittyvää lisä- ja varaosaa. Näiden laitteiden tulee täyttää käyttöominaisuuden vaatimukset sekä niiden toiminnan on kestävä yli vuoden. Omaisuus pitää yksilöidä yhtiön perustamisasiakirjoissa eikä se saa olla valmisteveron alaista tavaraa. Apporttiomaisuus on siis tullikontrollin alaista kunnes se tuhotaan, viedään pois Venäjältä tai myydään (Garewski ym. 2010, 32-36).

Edellisten vaihtoehtojen lisäksi rahoituksessa voidaan käyttää myös vierasta pääomaa. Venäjän markkinoiden kolme suurinta pankkia VTB, Sperbank sekä Gazprombank ovat kaikki pääosin valtion omistuksessa. Yleisessä tiedossa on, että pitkäaikaisen lainan saaminen venäläisestä pankista on haastavaa ja korot erittäin korkeat. Tällä hetkellä esimerkiksi Sperbank tarjoaa vakuudetonta lainaa aina 5 milj. ruplaan asti 2 vuoden laina-ajalla ja minimikorolla 22% (Sperbank 2014). Vakuudelliset lainat ovat yleensä suurempia, mutta laina-aika ja korot miltei samat. Monestakin syystä on siis kannattavampaa ottaa laina suomalaiselta emoyhtiöltä. Suomen ja Venäjän välisen verosopimuksen mukaan lähdevero ei peritä Suomeen maksettavista koroista, joten korkotulo on siten yleensä Suomessa veronalaista.

Venäjän yritysverotuksen tuloverolaissa alikapitalisointisäännön mukaisesti vieraan pääoman suhde omaan pääomaan ei saa kasvaa yli kolminkertaiseksi. Tämä siksi, etteivät ulkomaiset yhtiöt pystyisi kiertämään Venäjän voittoveroa velkarahoituksen korkojen kautta piilokotiuttamalla voittoja Suomeen. Mikäli velan suhde omaan pääomaan kasvaa yli kolminkertaiseksi, korkoja käsitellään kuten osinkoja ja niistä maksetaan sekä lähdevero että tulovero (Garewski. ym. 2010, 32-36).

Eritoten Venäjälle suuntaaville yrityksille on tarjolla paljon rahoituslaitoksia, joiden tarjonta kannattaa ehdottomasti tarkastaa. Seuraavaksi esitellään niistä muutama varteenotettava. Vuonna 2006 Euroopan aluekehitysrahaston tuella perustettu Luoteis-Venäjä Rahasto Oy tarjoaa Kaakkois-Suomessa sijaitseville pk-yrityksille oman että vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia. Rahoitusta on saatavilla ensivaiheessa maksimissaan 300 000 e , jolla rahasto huolehtii itselleen vähemmistöosakkeenomistajuuden määräajaksi. Rahasto pyrkii kehittämään suomalaista vientiä Venäjälle sekä tuontia Venäjältä Suomeen. Edellytyksenä rahoituksen saamiseen on hallituspaikka kohdeyrityksessä, liiketoiminnan suuntautuminen Venäjälle ja konsernin sisältä löytyvä venäläinen tytäryhtiö. Yrityksen on oltava myös kannattava sekä kasvava ja rahoituksen avulla yritys sitoutuu lisäämään työllisyyttä Kaakkois-Suomessa tai vähintään takaa sen pysyvän ennallaan. Rahoituksen avulla yrityksen omavaraisuusaste sekä maksuvalmius paranee ja samalla muun rahoituksen saanti helpottuu oman pääoman ollessa kunnossa. Luoteis-Venäjä

Rahasto tarjoaa myös laajaa kokemusta pk-yritysten toiminnasta Venäjän markkinoilla toimialaan katsomatta (Luoteis-Venäjä Rahasto Oy 2014).

CapMan Russia on eräs johtavista pääomasijoitustiimeistä ja se on toiminut Venäjällä jo vuodesta 1995. CapMan Russia pyrkii rahoittamaan pk-yrityksiä toimialoilla, jotka hyötyvät nimenomaan Venäjän kasvavasta keskiluokasta. Suosittuja sijoituskohteita ovat olleet mm. liike-elämän palvelut, kuluttajatuotteet ja –palvelut sekä terveydenhuolto ja telekommunikaatio. Luonnonvarat tai kiinteistöt eivät kuulu CapManin intresseihin. Yritykseltä toivotaan sijaintia kasvavassa maakunnassa, länsimaista johtoa ja ammattitaitoista yrittäjähenkä. Vastineeksi yritys saa kattavan kokemuksen Venäjän pääomasijoitusmarkkinoilta sekä vahvan verkoston ympäri Venäjää (CapMan Russia 2014). Muita mahdollisia rahoituksen tarjoajia ovat Neomarkka Oyj, Vicus Oy, Pontos, Norvestian, Pohjoismaiden investointipankki NIB, Nopef ja Finnvera (Garewski ym. 2010, 36-38).

Valtion omistama Suomen virallinen vientitakuulaitos Finnvera voidaan laskea ehdottomasti yhdeksi merkittävimmistä rahoituksen tarjoajista Venäjällä. Se tarjoaa rahoitusta niin yritystoiminnan alkuun, kasvuun, kansainvälistymiseen kuin viennin riskeiltä suojautumiseen aina lainojen, takauksien, pääomasijoitusten ja vientitakuiden muodossa. Edellytyksenä rahoituksen saamiseen on muutostilanteen edessä oleva yritys, jolla on suuri kasvupotentiaali. Venäjällä toimivan yrityksen tulee suorittaa pääosin tuotannollisen toiminnan, kokoonpanon, huollon tai palvelun parissa oleva toimintaa (Garewski ym. 2010, 38-42).

5.2 Muut etabloitumisen muodot

Aiemmin esiteltyjen Venäjällä toimivien yritysmuotojen lisäksi etabloitumiseen voidaan soveltaa myös kaupallista edustajaa, lisensointia, sopimusvalmistusta, franchisingia, edustustoa tai filiaalia. Kaupallinen edustaja ei muodosta juridista yksikköä tai tytäryritystä ja sen tarkoituksena on puhtaasti markkinoida tuotetta ja palvelua sekä hoitaa kontaktien ylläpitoa. Kaupalliseksi edustajaksi palkataan yleensä joku paikallinen henkilö Venäjältä, jolla on jo alan koulutus ja kontakteja. Lisensointi, sopimusvalmistus ja franchising ovat kaikki hyviä vaihtoehtoja jos liiketoiminta pitää saada alkuun pienellä investoinnilla ja laajentuminen tahdotaan suorittaa nopeasti ja edullisesti muodostamat-

ta juridista yksikköä tai tytäryritystä Venäjälle. Haasteeksi muodostuvat kuitenkin omaisuuden suojaus (tavaramerkin sekä verkkosivujen rekisteröinti ja patenttisuojat Rospatentilta), tietoturva, tuotantolaitosten toimivuus sekä taloudenhoidon ja kirjanpidon läpinäkyvyys (Garewski ym. 2010, 47-53).

Edustustojen ja filiaalien (sivutoimipiste) suosio ei ole enää ollut kovin suurta niiden suppean toiminnan vuoksi. Edustusto toimii emoyhtiön toimipisteenä Venäjällä ilman varsinaista liiketoimintaa. Sen tarkoitus on nimenomaan markkinoida, tehdä markkinointitutkimusta, seurata toimintaympäristöä ja raportoida edellisistä emoyhtiölle. Koska edustustolla ei ole kiinteää toimipaikkaa Venäjällä, sen toimet ovat monesti tuloverosta vapaita. Edustustoja luodaan määräajalle, yleensä noin 1-3 vuodeksi, jonka jälkeen ne on uusittava tai ne raukeavat itsestään toisin kuin yritykset, joiden toiminta on lopetettava erikseen. Edustuston akkreditoinnin jatkamista anotaan 21 päivää ennen sen päättymistä akkreditointi- tai rekisteröintiviranomaiselta. Edustustoilla on myös yrityksiin nähden helpotettu talousraportointi ja kirjanpito paikallisille viranomaisille. Neuvostoliiton aikaan edustusto oli ainoa tapa etabloitua Venäjälle, jolloin ulkomaiset työntekijät saivat työluvan ja työviisumin akkreditoinnin yhteydessä. Nykyään nekin joudutaan hakemaan samoilla menetelmillä kuten tytäryritysten ulkomaisille työntekijöille ja kun tämän lisäksi molemmat voivat harjoittaa samoja toimintoja, on tytäryrityksen suosio oikeutetusti kasvanut. Ainoana edustuston etuna voidaan pitää sen vuokran vapautusta ALV-maksusta. Filiaalit on rekisteröitävä, koska ne harjoittavat kaupallista toimintaa ja emoyhtiö on täysin vastuussa niiden toiminnasta. Filiaali ei kuitenkaan ole itsenäinen oikeushenkilö, mutta se maksaa paikallisesta toiminnastaan veroja Venäjälle. Samoin kuten edustustot, filiaaleja pystytetään vain määräajalle ja sopimus on uusittava aina erikseen (Honkanen 2011, 87-90).

Mitä tulee edustuston perustamisasiakirjoihin, on prosessi melko raskas. Perustamisen voi myös aina ulkoistaa esimerkiksi SVKK:lle, jolloin kaikki hoidetaan heidän toimesta yrityksen tilin avausta myöten. Ensiksi tulee edustusto kuitenkin akkreditoida Moskovassa (omasta sijainnista huolimatta) akkreditointiluvalla. Tämän jälkeen kaikki edustustot kirjataan Moskovan Valtiollisen rekisteröintikamarin edustustorekisteriin. Venäjällä leimojen tärkeyttä asiakirjoissa ei pidä unohtaa, joten leimasin tulee myös teettää sekä rekisteröidä. Rekisteröintikamarin jälkeen suoritetaan rekisteröinti Tilastokomiteaan

sekä 10 päivän sisällä verovirastoon, verotunnuksen (INN) saamiseksi. Veroviraston toimien jälkeen rekisteröinnit suoritetaan myös sosiaaliturva-, eläkevakuutus- ja sairausvakuutusrahastoihin. Lopulta edustuston nimiin voidaan avata pankkitili ja noin 10 päivän kuluessa tili on käytettävissä (Garewski ym. 2010, 61-64).

5.3 Toimitilojen hankinta

Venäjälle etabloituessa toimitilojen hankkimiseen on pääosin kolme vaihtoehtoa; vuokraus, osto tai rakentaminen. Vuokraaminen on yleisempi valinta kun tarvitaan pelkät toimistotilat. Mikäli on kyse tuotantolaitoksesta, tulee kiinteistön ja mahdollisesti myös tontin ostaminen ja rakentaminen kyseeseen. Vuokraaminen mielletään kuitenkin hie- man kalliiksi ja epävarmaksi vaihtoehdoksi ja vuokria saatetaan korottaa jopa yksipuoli- sesti vuokranantajan toimesta.

Vuokralle lähettäessä on kiinteistövälittäjän käyttö suotavaa. Kiinteistövälittäjän löytää helposti Internetistä, mutta taustat on syytä tarkistaa huolella ennen tilan vuokraamista. Kyselemällä Venäjällä jo toimitiloja vuokraavilta yrityksiltä apua voi saada luotettavien kiinteistövälittäjien yhteystiedot. Venäjällä vuokrasopimukset tulee myös rekisteröidä joko vuokralaisen tai vuokranantajan toimesta Pietarin tai Moskovan omaisuuskomiteaan. Tämä siksi, jotta vuokratulot olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia. Käytännössä kuitenkin vuokrasuhteet ovat useimmiten epävirallisia ja Venäjällä suositaan juridisen osoitteen ostamista. Juridisen osoitteen saa melko edulliseen hintaan ja tämän lisäksi paikasta suoritetaan tietynsuuruinen vuosittainen lisämaksu. Yritys toimii täten oikeasti muualla, mitä juridinen osoite antaa ymmärtää. Viranomaiset ovat tiukentaneet yritysten juridisten osoitteiden paikkaansa pitävyyden tarkistusta pistokokein ja pahimmillaan sakkoa voi saada jopa 40 000 RUB.

Vuokrasopimusta allekirjoitettaessa on hyvä tarkistaa vuokranantajan taustat ja tämän oikeus vuokrattavaan tilaan. Itse sopimuksesta tulee käydä ilmi vuokrattava kohde poh- japiirrosta myöten. Vuokran suuruus saatetaan ilmoittaa dollareissa tai euroissa, vaikka maksu tuleekin aina suorittaa ruplissa. Vuokran suuruuden lisäksi alv-osuus tulee mer- kitä erikseen ja samoin muut kulut (sähkö, puhelin, lämmitys, vartiointi, siivous jne.) on määriteltävä. Sopimuksessa listataan sekä vuokralaisen että vuokranantajan oikeudet ja

velvollisuudet, jotka tulevat esille etenkin nimikylttiä pystyttäessä. Säännöt sen sijaintiin ja kokoon rakennuksen julkisivussa ovat erittäin tiukat. Sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä huolehditaan myös vuokratilojen vastaanottoakti kuntoon, jossa todennetaan tilojen kunto luovutushetkellä. Tällä pyritään välttämään ongelmat ja mahdolliset huijausyritykset tulevaisuudessa (Honkanen 2011, 102-106).

Kiinteistöä hankittaessa tulee myyjän oikeudet kiinteistöön tarkistaa ensisijaisesti valtion rekisteristä. Todistus ei saa olla yli kaksi kuukautta vanhempi, jotta sen luotettavuudesta voidaan olla varmoja. Tämän jälkeen alueen kaavoitus ja kaasuputken sijainti on hyvä selvittää, myöhempien ongelmien varalta. Jotta omistusoikeuden siirto olisi pätevä, tulee tästä toimenpiteestä laatia kirjallinen sopimus kauppakirjan muodossa. Kauppakirja pitää sisällään kiinteistön sijainnin, sitä koskevat ominaisuudet sekä hinnan. Tärkein kiinteistön omistusta koskeva asiakirja on BTI:n (teknisen inventaarion toimisto) myöntämä passi. Tästä passista käyvät ilmi kaikki perusteelliset tiedot koskien kiinteistöä. Venäläiseen tapaan kiinteistö rekisteröidään sijaintinsa mukaan ja tästä rekisteristä käyvät ilmi niin kiinteistön sijainti, omistusoikeudet kuin esineoikeuksia koskevat tiedot (Honkanen 2011, 107-112).

Mikäli yritys haaveilee tontin omistuksesta, tulee sen ensin rakentaa vuokraamalleen maa-alueelle rakennus, jonka jälkeen se saa oikeuden hankkia maa-alueen omistukseensa. Ulkomaisten yksityishenkilöiden oikeutta maa-alueisiin on rajoitettu, mutta tämän pystyy kiertämään yrityksen omistusoikeudella. Tontin tai maa-alueen käyttö ei ole myöskään kovin vapaata, vaan sen pitää noudattaa rekisteriin merkittyä käyttötarkoitusta. Muussa tapauksessa rekisteriin tulee tehdä muutos viranomaisen päätöksellä.

5.4 Taloushallinto

Venäjälle etabloituessa taloushallinto on alkuvaiheessa useasti ulkoistettu. Vaihtoehtoisesti yrityksellä voi olla myös oma pääkirjanpitäjä ja avustavia kirjanpitäjiä. Kirjanpito on hyvin standardisoitua ja siinä kulkevat rinnakkain sekä varsinainen että verokirjanpito. Papereissa tulee olla leimat sekä allekirjoitukset, eivätkä kopiot kelpaa. Kirjanpito mielletään hyvin työlääksi verrattuna esimerkiksi länsimaiseen tyyliin ja erot ovatkin olleet suuria. Kirjanpitoa on yritetty yhtenäistää ottamalla käyttöön kansainvälien kir-

janpitosäännös (IFRS) vuonna 2012, joka koskee mm. pankkeja, vakuutusyhtiöitä ja pörssiyhtiöitä. Kirjanpito tehdään edelleen kuitenkin enemmän valtiota ja verottajaa, kun itse yritystä varten. Tämä juontaa juurensa jo Neuvostoliittoon ja sillä pyritään pitämään verottaja pois yrityksen niskoilta (Garewski ym. 2010, 128-150).

5.4.1 Kirjanpito ja tilintarkistus

Eräiden yritysten tulee käyttää Venäjän Federaation finanssiministeriöltä luvan saanutta tilintarkastajaa yhtiön tilintarkastuksessa. Kyseisiin yrityksiin kuuluvat

- avoin osakeyhtiö
- arvokauppaa käyvät julkiset osakeyhtiöt
- pankit, vakuutus- ja sijoitusyhtiöt, eläke-, hedge- ja sijoitusrahastot
- yli 400 miljoonan rublan liikevaihdon omaavat yhtiöt
- yli 60 miljoonan rublan kokonaisvarat omaavat yhtiöt.

Yritysten tulee vuositilinpäätöksen lisäksi toimittaa kuukausittaiset sekä kvartaalitulinpäätökset. Kuukausi- ja kvartaalitulinpäätöksiin tulee liittää tase ja tuloslaskelma sekä rahavirta- ja oman pääoman muutoslaskelma. Vuositilinpäätöksessä esitetään näiden lisäksi myös vuosikertomus ja tilintarkastajan raportti. Mikäli kyseessä oleva yritys on rajavastuuyhtiö tai suljettu osakeyhtiö, ei vuositilinpäätöksen tarvitse olla julkinen. Mitä tulee asiakirjoihin, ovat ne yleensä paperimuodossa. Kirjanpitolaki sallii toki sähköiset versiot, mutta esimerkiksi veroviranomainen ei hyväksy fakseja. Tämän vuoksi alkuperäiset dokumentit leimoineen ja allekirjoituksineen ovat äärimmäisen oleellisia. Esimerkiksi palvelun tuottamisessa tai tuotteiden toimituksessa tulee esiintyä ainakin seuraavat kolme asiakirjaa:

- Sopimus.
- Akti tai rahtikirja (eli todistus palvelun tai tuotteen toimittamisesta).
- Lasku-faktuura verotusta varten.

Kahdesta jälkimmäisestä dokumentista tulee olla kaksi kappaletta, toinen myyjälle ja toinen ostajalle. Ennen virallisten asiakirjojen toimitusta ei yritys pysty kirjaamaan kuluja taseeseen. Maksut tulee myös pääosin suorittaa ruplissa (Honkanen 2011,123-124, Garewski ym. 2010, 128-150).

5.4.2. Vakuutukset

Venäjällä yritykset ja yksityiset henkilöt eivät ota vakuutuksia yhtä tunnollisesti mitä olemme Suomessa tottuneet, mutta sielläkin on muutamia yrityksille listattuja pakollisia vakuutuksia. Näitä ovat mm.

- sairausvakuutus
- valtion työntekijöiden tapaturmavakuutus
- matkustajavahinkovakuutus joukkoliikenteessä
- määrättyjä ammatteja koskeva vahinkovakuutus
- liikennevakuutus.

Yrityksen omaisuutta on harvoin vakuutettu, mikä juontaa juurensa Neuvosto-aikaan. Silloin ajateltiin, että vahingot joko kärsittiin tai ne korvattiin valtion varoista. Venäjällä toimivat länsimaisten yritysten tytäryhtiöt vakuuttavat kuitenkin yrityksen omaisuuden ja ottavat myös vastuuvakuutuksen. Vastuuvakuutuksella yrityksen johto voi suojautua omista päätöksistä aiheutuneilta vahingoilta ja niistä vaadittavista korvauksista. Näiden lisäksi suosittuja vapaaehtoisia täydennysvakuutuksia ovat olleet

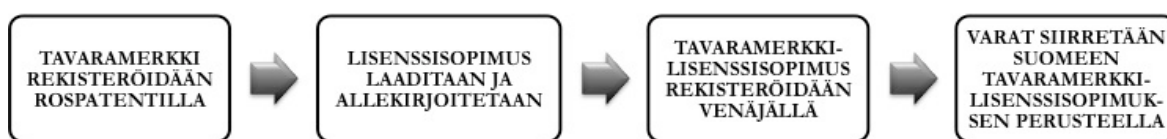
- kuljetusvakuutus
- työntekijän sairausvakuutus
- työntekijän tapaturmavakuutus
- työntekijän henkivakuutus
- ryhmähenkivakuutus.

Näistä juuri ryhmähenkivakuutus toimii usein houkuttimena venäläiselle työntekijöille työpaikkaa valittaessa (Honkanen 2011, 124-127).

5.4.3. Voittojen kotiutus

Suomalaisten emoyhtiöiden kannalta on olennaista selvittää, kuinka tytäryrityksen voitot pystyy kotiuttamaan Suomeen. Vaihtoehtoja on useita, kuten tavaramerkkilisenssi-, palvelu-, ulkomailta lähetettyjen työntekijöiden komennus-, franchising- ja leasing-sopimukset sekä ulkomaan markkinointia koskevat sopimukset. Tämän lisäksi osinkojen tai korkojen maksu sekä siirtohinnoittelu ovat hyviä vaihtoehtoja.

Tavaramerkki- eli lisenssisopimus lienee paras ja varmin tapa kotiuttaa voitot. Edellytyksenä tässä on se, että tavaramerkki on rekisteröity Venäjällä. Muussa tapauksessa rekisteröintiin menee noin vuosi, ellei tavaramerkillä ole ennestään ollut kansainvälistä rekisteröintiä. Provisio on puhtaasti emoyhtiön päätettävissä, eikä sillä ole ylärajaa. Suuruuteen vaikuttaa pääosin tavaramerkin tunnettuus sekä arvostus markkinoilla. Seuraavassa on esitelty tavaramerkkilisenssisopimukseen vaadittavat vaiheet:

Kuvio 3. Vaiheet tavaramerkkilisenssisopimusta tehtäessä (Honkanen 2011, 131)

Toisena hyvänä vaihtoehtona voidaan pitää palvelusopimuksia, jotka tunnetaan myös konsultointi- tai managementsopimuksina tapauksesta riippuen. Nämä ovat siis vähenskelpoisia tytäryritykselle, kunhan sopimuksesta käy ilmi selvästi palvelun hinnoittelu sekä työntekopaikka. Myös palvelun eri vaiheet tulee dokumentoida huolella. Mikäli yrityksellä, kuten vaikkapa juristilla, ei ole kiinteää toimipaikkaa, tulee Venäläiselle verottajalle toimittaa suomalaisen verotoimiston kotipaikkatodistus. Tällä todistetaan yrityksen verovelvollisuus kotimaassa.

Ulkomailta lähetettävän työntekijän komennussopimus on myös eräs tapa kotiuttaa voitot. Kun työntekijän työluva on kunnossa, voidaan palkka velottaa suoraan tytäryri-

tykseltä. Veloitusperusteena toimii palkan todellinen määrä, eikä se saisi poiketa huomattavasti markkinoilla yleisesti maksettavista palkoista. Muita huomioon otettavia seikkoja on esimerkiksi se, ettei komennussopimus muodosta kiinteää toimipaikkaa Venäjälle. Samoin verotukseen tulee kiinnittää huomiota, sillä Suomen ja Venäjän välisen verosopimuksen mukaan työntekijän asuinpaikaksi merkitään Venäjä, kun työpäivien määrä valtiossa ylittää vuoden sisään 183. Tällöin veroprosentiksi muuttuu 13 % ja samalla vältetään sekä ALV-maksu että voittoveron maksaminen.

Osinkojen maksu on myös yksinkertainen ratkaisu ja ne voidaan maksaa joko ruplissa tai ulkomaan valuutassa. Ehtona kuitenkin on, että nettovarallisuus ei ole laskenut alle peruspääoman ja vararahaston yhteismäärän. Tilinpäätöksen tulee myös osoittaa edellisiltä kausilta selkeitä voittovaroja. Osinkoihin kohdistuu 15% lähdevero, ellei osinkotulo liity sen saajan Venäjällä sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan. Tätä lähdeveroprosenttia voidaan kuitenkin laskea kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi, jos osingonsaajalla on esittää kotipaikkatodistus Venäläiselle yritykselle ennen osingon maksua.

Tytäryritykset ovat rahoituksessaan turvautuneet monesti lainaan emoyhtiöltä ja näistä lainoista maksettavat korot mielletään myös tapana kotiuttaa voittoja. Tähän liittyy kuitenkin kaksinkertaisen verotuksen estämistä koskevia ehtoja. Esimerkiksi lainan korkojen tuloverotus määräytyy korkojen vastaanottajan kotipaikan mukaan. Siirtohinnoittelussa sen sijaan käytetään markkinahintoja ja huomioidaan Venäjän verokoodeksi, kaksinkertaisen verotuksen sopimus, kansainvälinen vero-oikeus sekä Venäjän tullilainsäädännön määräykset. Sijoitetun pääoman palautusta ei pidetä useinkaan realistisena vaihtoehtona siihen liittyvien Venäjän lainsäädännön yhtiöoikeudellisten määräyksien vuoksi (Honkanen 2011, 129-137).

5.5 Yrityskulttuurin eroavaisuudet

Venäläisten kanssa yhteistyöhön rupeavan on asiointia helpottaakseen hyvä ymmärtää maiden välisiä kulttuurieroja. Venäjällä on pitkä historia, mikä on vaikuttanut kansalaisten luonteisiin ja toimintatapoihin. Venäläisiä pidetään hyvin seurallisina ja puheliaina, eivätkä he viihdy mielellään yksin. Luonteeseen kuuluu mielipiteiden suora esittäminen, mutta samalla kansalla on vahva isänmaallisuuden tunne eivätkä he mieluusti ota neu-

voja tai kritiikkiä vastaan. Venäläisen luottamuksen voittamiseen tulee varata aikaa ja kärsivällisyyttä, mutta kun sen on saavuttanut, osoittautuu venäläinen erittäin lämpimäksi ja vieraanvaraiseksi ihmiseksi. Venäläisessä kulttuurissa ei myöskään läheistä kosketusta tai poskisuudelmia karteta tuttavien kesken (Alho ym. 2007, 126-128. Honkanen 2011, 61-62).

Venäläiselle perhe on äärimmäisen tärkeä ja samassa asunnossa saattaa helposti asua väkeä kolmen sukupolven edestä. Ystävät mielletään lähipiiriin ja entisaikoina juuri tämä laaja tukiverkosto on auttanut vaikeiden aikojen yli. Näitä hyvä veli-verkostoja kutsuttiin nimellä ”blat.” Nykypäivänä nämä verkostot ovat edelleen tärkeitä liike-elämässä ja monesti ystävän auttaminen meneekin sääntöjen noudattamisen edelle. Puhutellessa venäläistä on teitittely äärimmäisen tärkeää, vaikka sinunkaupat olisikin tehtynä. Teitittely osoittaa kunnioitusta. Monesti pelkän etunimen sijaan käytetään myös toista nimeä eli ”otchestvoa,” joka muodostuu isän nimestä ja sukupuolen mukaan muodostuvasta päätteestä. Mikäli bisneskumppanin nimi sattuisi olemaan Svetlana ja hänen isänsä Viktor, puhuteltaisiin häntä nimellä ”Svetlana Viktorovna.” Neuvotteluissakin small talk on syytä osata ja omaa puheenvuoroa on turha odottaa. Muuten saattaa jäädä tuppi-suuksi. Hierarkia tulee kuitenkin muistaa ja johtajan asemaa kunnioittaa, tätä kyseenalaistamatta. Muita hyviä vinkkejä venäläisten kanssa pärjäämiseen on hyvän huumorintajun omaaminen ja huoliteltu ulkonäkö, mukavuudenkin kustannuksella. Venäläisen huumorintajun ymmärtämiseksi vaaditaan hieman maan historian ja kirjallisuuden tietämystä. (Honkanen 2011, 62-64).

Suomalaisten on myös syytä ymmärtää venäläisten suhtautuminen aikaan. Myöhästymistä ei pidetä millään tavalla epäkohteliaana ja siksi 10-15 minuuttia onkin enemmän sääntö kuin poikkeus. Esimerkiksi kylään mentäessä myöhästymällä annetaan emännälle paremmin aikaa viimeistellä valmistelut vieraita varten. Hyvältä näyttäminen on tärkeämpää kuin ajoissa oleminen. Venäläiset suosivat hetkessä elämistä liian suunnittelamisen sijaan. Tämän vuoksi tapaamiset kannattaakin vielä vahvistaa hieman ennen sovittua ajankohtaa. Yleisesti Venäjällä aika-käsite tunnetaan rajana, jota pitkin kuljetaan, eikä suinkaan ylitetä. Vaikka aikataulut eivät yleensä pidä, saadaan asiat lopulta jotenkin ihmeen kaupalla järjestettyä (Alho ym. 2007, 121-122).

Kuten aikaisemmin mainittiin, on venäläisten arvoissa perhe ykkössijalla ja tähän kuuluu vanhemmista huolehtiminen. Tässä korostuu juuri yhteisön tärkeys ennen yksilöä. Naisten ja miesten roolit on eroteltu länsimaita selkeämmin ja avioitumaan pyritään nuorina. Äitiyttä arvostetaan, kun taas mies toimii perheen päänä sekä rahallisena turvana. Venäjällä ollaan totuttu vahvaan johtajaan ja tämän selkeään valta-asemaan. Kansalaiset kaipaavat diktaattoria, joka jakelee käskyjä kuinka toimia. Tämä juontaa juurensa jo pitkälle uskuntoon ja näkyy mm. kansalaisten vastuunvälttelemisenä ja virheiden karttamisena rangaistuksen pelossa. Uskonto korostaa myös henkisen elämän tärkeyttä osana ihmisen arvoja, mikä selittää suuren kiinnostuksen kulttuuriin ja historiaan. Ulkomaalaisten tulee muistaa, että suuressa maassa näkyy myös monikansallisuutta kuten muslimeja ja islameja totuttujen ortodoksien lisäksi (Honkanen 2011, 64-67).

Venäjällä juhlat ovat erittäin tärkeitä ja hyvä syy kokoontua ystävien sekä suvun kesken syömään ja juomaan. Juhlia onkin moneen lähtöön ja mikäli ne osuvat viikonlopulle, on seuraava maanantai monesti vapaa töistä. Juhlakulttuurin keskiössä ovat lahjat, kukat sekä shampanja ja periaatteena onkin, ettei kylään mennä koskaan tyhjin käsin. Juhlapäiville bisnestapaamisia ei Venäjällä kannata suunnitella ja alla on esitelty tärkeimmät juhlapyhät venäläisessä kalenterissa.

Kuvio 4. Venäläiset juhlapyhät (Alho ym. 2007, 128-129)

Juhlissa juomista ei katsota yhtä pahalla, kuten Suomessa. Päinvastoin se on tärkeä osa juhlauskulttuuria. Alho ym. (2007, 128-129) mukaan muutamia sääntöjä juomiseen kuitenkin kuuluu ja ne on esitetty alla:

- Yksin tai ilman suupalaa ”zakuskaa” ei saa juoda.
- Naiset eivät koskaan kaada itselleen.
- Maljapuhetta ei saa unohtaa.

Ja mitä tulee itse johtamiseen ja työntekijöihin, on Venäjällä työntekijän kielitaito ja korkea koulutus (mieluusti vielä Pietarissa tai Moskovassa saatu) suuressa arvossa. Samoin ulkomainen kokemus, joko koulutuksen tai länsimaisessa firmassa työskentelyn kautta saatu, katsotaan suureksi eduksi. Työntekijöitä ei ole mielletty aina oma-aloitteisiksi ja heille pitää suoraan sanoa mitä töitä tehdä. Työsopimuksessa on myös hyvä eritellä kaikki tehtävät, joita työntekijän toivoo töissään tekevän. Muuten tämä saattaa niistä kieltäytyä. Tarpeen tullen venäläinen työntekijä osaa olla erittäin kekseliäs ja hänet voi sitouttaa yritykseen erinäisin eduin, jolla luodaan turvallisuuden tunne. Yrityskulttuurissa hierarkia on näkyvää ja se tulee ilmi juuri johtajuudessa. Johtajilta kaivataan selkeitä ohjeita ja toimintatapoja. Kun tavoitteet ovat selkeät ei virheitäkään juuri sallita. Etäjohtamista kannattaa harkita tarkkaan, sillä siihen liittyy omat riskinsä. Toimivan yrityksen pyörittäminen Venäjällä vaatii jatkuvaa markkinoiden ja työnteon seuraamista. Läsnäolo auttaa myös tärkeiden verkostojen luomisessa. Verkostot ovat omiaan löytämään sopivia asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Mikäli suomalaisilla yhteistyökumppaneilla on venäjän kielen osaamista, katsotaan tämä yleensä suureksi eduksi eritoten suhteiden luomisessa. Asiakirjat ovat myös venäjänkielisiä, joten tulkin apu on monesti tarpeen. Venäläisten englannin kielen taito on kehittynyt viime vuosien aikana uuden kouluttautuneen sukupolven myötä, mutta Venäjällä on vielä paljon ihmisiä, jotka eivät kykene kommunikoimaan muuten kuin venäjän kielellä (Garewski ym. 2010, 151-159).

6 Tutkimustulokset

Työtä kirjoittaessa tuli ilmi useita eroavaisuuksia, joita esiintyy Suomen ja Venäjän välillä taloushallintoon liittyvissä asioissa. Tämä sekä byrokratian koukeroisuus lienee syynä sille, että monet Venäjällä toimivat suomalaisyritykset ovat ulkoistaneet kirjanpidon hoitamisen. Alla on ensin pohdittu yhtäläisyyksiä ja eroja Suomen ja Venäjän taloushallinnossa ja tämän jälkeen tuotu esille mahdollisia riskitekijöitä joita suomalainen yritys Venäjälle etabloituessaan saattaa kohdata.

6.1 Eroja ja yhtäläisyyksiä Venäjän ja Suomen kirjanpidossa sekä verotuksessa

Venäjän yritysmaailma on viimeisten vuosikymmenten aikana lähentynyt länsimaita monessa mielessä. Vuonna 2002 käyttöön otettu yritysten verotuslaki sekä siirtyminen IAS-standardien mukaiseen kirjanpitoperiaatteeseen ovat toimineet tässä suurena apuna. Venäläisen yrityksen tunnusluvut ovat nyt myös paremmin vertailtavissa länsimai- siin kiitos verotusjärjestelmän uudistuksen, jossa kirjanpito ja verotus on selkeämmin erotettu toisistaan. Ulkomailta ajautunut trendi ulkoistaa yrityksen taloushallinto parantaa toiminnan läpinäkyvyyttä ja helpottaa sen seuraamista entisestään. Venäjällä kirjanpito on kuitenkin vielä erittäin aikaa vievää ja monimutkaista, sillä kaikista asiakirjoista vaaditaan aina alkuperäiset kappaleet leimojen ja allekirjoitusten kera. Muotoseikat ovat monesti sisältöä sekä tiedon oikeellisuutta tärkeämpiä ja pakollinen tilintarkastus on enemmän veroviranomaisia varten eikä kerro itse yrityksen taloudellisesta asemasta paljoakaan (Alho ym. 2007, 247-251).

Muitakin eroavaisuuksia on havaittavissa. Venäläisessä kirjanpidossa käytetään aina yhtenäistä tilijärjestelmää yritystyyppistä riippumatta, kun taas Suomessa tilikarttaa voidaan muokata yrityksen tarpeiden mukaan. Suurimpana syynä tähän on tarkasti noudatettava kirjanpitolaki, Suomessa kun toimii pääasiassa kirjausohjeistus. Venäläisessä yrityksessä on myös aina erikseen nimetty pääkirjanpitäjä, jolla on suuri vastuu ja yritysten tulee toimittaa viranomaisille kvartaaleittain tilinpäätökset sekä veroilmoitus. Suomessa tällaista pakkoa ei ole, mutta mikäli yritys on listattu pörssiin tulee sen julkaista osavuositarkastukset. Suomen yrityksillä tilikausi ei ole kalenterivuoteen sidottu ja jokaisella yhtiömuodolla on tilintarkastusvelvollisuus. Venäjällä tilikausi kulkee aina kalenterivuo-

den mukaan, mutta tilintarkastuspakko koskee vain tiettyjä yrityksiä. Näitä ovat mm. pankit, avoimet osakeyhtiöt, vakuutusyhtiöt, investointirahastot ja muut yritykset, joiden minimiliikevaihto on 50 milj. RUB ja taseen loppusumma 20 milj. RUB (Alho ym. 2007, 247-251).

Vuonna 2001 Venäjällä otettiin käyttöön tasavero luonnollisen henkilön tuloverotuksessa ja se eroaa siten huomattavasti suomalaisesta progressiivisen ansiotuloverotuksen mallista. Tästä on ollut myös julkisuudessa paljon puhetta, sillä koetaan että hyvätuloiset suomalaiset pakenevat veroparatiiseihin sen sijaan että he maksaisivat korkeaa veroa kotimaahansa. Suomessa on myös erillinen veroprosentti pääomatulolle, mitä taas ei Venäjällä tunneta ollenkaan. Suomalaiset yritykset maksavat veroa selkeiden laskukaa-vojen ja sääntöjen mukaan jotka ovat täysin riippuvaisia yritysmuodosta. Venäjällä taas toimii kolme eri verotusmallia, joista yritys voi itse valita sopivimman mikäli yritys täyttää tietyt ehdot. Yhteistä kummallekin maalle on se, että verosuunnittelua on mahdollista tehdä valintojen puitteissa. Venäläisessä verotuksessa törmää kuitenkin useisiin poikkeuksiin ja jotkut verotusasteet ovat alennettavissa, mutta hyvin epäselvien ja monimutkaisten periaatteiden valossa.

6.2 Suurimmat kompastuskivet

Kuten on käynyt ilmi, ei Venäjän markkinoille sovi suunnata täysin ummikkona. Perusteellinen valmistautuminen palkitaan myöhemmin. Tiettyihin asioihin tulee kiinnittää vielä erityistä huomiota, jos haluaa suojata omaa yritystoimintaansa naapurimaassa. Vaikka Neuvostoliiton kaatumisesta on kulunut jo yli 20 vuotta, vaikuttavat edelleen tietyt toiminta- ja ajattelumallit neuvostoajoilta. Presidentillä on suuri valta ja demokratia ei ole yhtä tärkeä kuin vaikkapa suuri armeija. Kansanedustajien ja presidentin koskemattomuussuoja ylläpitää korruptiota, mikä juontaa juurensa pitkälle historiaan. Venäjän historian ymmärtämisestä saattaakin siksi olla paljon apua liiketoiminnan pyörittämisessä. Lakeihin suhtaudutaan yleisesti välinpitämättömästi, mikä johtaa siihen että niitä tiukennetaan jatkuvasti. Lopputuloksena on loputon asetusten ja säädösten määrä, jotka ovat useasti ristiriidassa itse lakien kanssa ja siksi vaikeasti tulkittavissa (Honkanen 2011, 23-31).

Paikalliset henkilösuhteet on hyvä olla kunnossa, mutta niitä ei kannata pitää yhden henkilön varassa. Mikäli tämä henkilö sattuisi vaihtumaan, syntyy riski että koko hanke kaatuu. Yhteistyökumppanien luotettavuus on syytä tarkistaa ensisijassa ja tässä apuna toimivat Venäjällä jo pidempään toimineet suomalaisyritykset, joiden puoleen voi aina kääntyä. Petkutukset ja väärinkäytökset yhteistyökumppanien toimesta eivät ole mitenkään tavanomaisesta poikkeavia. Asiakirjoja saa ostettua helposti, joten niiden oikeellisuudesta tulee olla varma. Yrityksen palkkoja saatetaan maksaa ns. ”haamutyöntekijöille” ja rahat päätyvätkin oikeasti johdon tileille. Kuten aiemmin mainittiin, säännöllisellä yhteydenpidolla tytäryhtiöön vältytään monilta harmeilta. Konsultti- ja löytöpalkkioita ei pidä yllättyä, sillä näitä vaaditaan useasti yhteistyön ja kaupan käynnin yhteydessä. Syrjintää voi tapahtua myös ajoittain. Mikäli alueella toimii paikallisia saman alan toimijoita, ei ole yllättävää, että heitä suositaan ulkomaisten kustannuksella (Honkanen 2011, 23-31).

Huijareita on valitettavasti aina liikkeellä ja siksi maksut tulee ehdottomasti tehdä suori-teperusteisesti eikä ennakoon. Yritykset voivat käyttää hämäysmielessä samankaltaista nimeä, kun tunnettu ja luotettava yritys. Tässäkin apuna toimii yrityksen rekisteritietoihin perehtyminen ja mikäli tiedot ovat puutteellisia, kieli se epärehellisestä toiminnasta. Epärehelliseen toimintaan saatetaan houkutella jopa avoimesti ehdottamalla mm. vero- ja tullimaksujen kiertämistä. Lopulta saattaa tulla kiristetyksi, joten turhan varovainen ei voi olla. Korruptio ja lahjusten anto on Venäjällä arkipäivää, mutta rajan veto ei ole aina päivän selvää ja sen oppiikin parhaiten itse käytännössä. Kun huolehtii yrityksen turvallisuusasiat kuntoon ja muistaa jatkuvan seurannan sekä yhteydenpidon tytäryritykseen, on varmasti tehnyt parhaansa ennaltaehkäisevässä toiminnassa (Garewski ym. 2010, 19-31).

Ulkomaisiin investointeihin ei ole aiemmin suhtauduttu sängen kannustavasti ja ne eivät ole monesti kovin tervetulleita Venäjän markkinoille. Tähän on kuitenkin viime vuosien aikana tullut positiivinen muutos ja yhä enemmän kiinnostuneita yrityksiä suuntaa Venäjälle. Standardeissa ilmenee silti paljon poikkeavuutta EU:n ja Venäjän välillä ja niiden muuntaminen paikallisesti sopiviksi maksaa. Toinen murheenkryyni on erinäisten lupien saanti. Vaikkapa tuotantolaitosta perustettaessa vaaditaan satoja lupia, mikä on aikaa vievää puuhaa. Ongelma on kuitenkin tiedostettu ja siihen on reagoitu

perustamalla SEZ-erityistalousalueita, joissa lupamenettely on yksinkertaistettu ja helpotettu.

7 Johtopäätökset

Kun tämä työ oli vielä suunnitteluvaiheessa, olivat Ukrainan kriisi ja Venäjän talousongelmat vasta aluillaan. Reilu puoli vuotta myöhemmin on ruplan kurssi romahtanut täysin ulkomaankaupan mukana. Maan talous on hyvin riippuvainen raaka-aineiden ja öljyn hinnasta ja viime aikoina se on realisoitunut pahimmalla mahdollisella tavalla. Venäjä on kuitenkin pitkään ollut Suomen suurin kauppakumppani ja niiden isoilla markkinoilla on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia. Muihin ulkomaisiin kilpailijoihin nähden Suomella voidaan sanoa olevan selkeä etulyöntiasema, tuotteidemme ja palvelumme laatua sekä luotettavuutta pidetään Venäjällä suuressa arvossa. Ajatukseen helposta etabloitumisesta ei pidä silti tuudittautua, sillä kilpailu on kovaa ja aikaisempien vuosien pikavoittoja on turha odottaa. Aktiivinen ja omatoiminen ote yritystoiminnassa takaa varmasti paremmat tulokset. Harkitessa Venäjän markkinoille suuntaamista kannattaa suhteellista etua ehdottomasti hyödyntää. Jälleenmyynti etabloitumisen muotona on varmasti houkutteleva, mutta esim. tuotteiden hinnoittelua on tätä kautta paljon vaikeampi seurata, kun tilanteessa jossa käytetään tytäryhtiötä Venäjällä.

Ennen Venäjälle suuntaamista emoyhtiön talouden tulisi olla kunnossa, sillä kansainvälinen laajennus harvoin toimii yrityksen kannattavuuden pelastajana. Lisäksi oman tuotteen markkinoiden riittävä tutkinta sekä paikallisen kulttuurin, tapojen ja kielen tunteminen pelastaa monilta yllätyksiltä. Riittävän aikaista ja laaja-alaista valmistautumista ei voi korostaa, sillä sertifikaatteja ja lupa-asioita riittää loputtomiin. Venäjän suuri pinta-ala tulee vastaan logistiikan puolella, joten tätäkään osa-aluetta ei pidä unohtaa. Hyvin toimiva logistiikka on tärkeä osa liiketoimintaa. Myös huolella hoidetut tullimuodollisuudet palkitsevat yrityksen pitkällä aikavälillä. Mikäli paperisota ja byrokratia tuntuu ylitsepääsemättömältä, paras apu voi löytyä kotimaasta. Suomessa asuva ja hyvin koulutautunut venäläinen tuntee kotimaansa kiemurat parhaiten ymmärtäen samalla länsimaalaisen näkökulman liikeasioissa (Honkanen 2011, 32-37).

Venäjälle suuntaamisen puolesta tulee ehdottomasti nähdä enemmän hyötyjä kuin haittapuolia. Jos kansainvälistyminen kiinnostaa, on lähimarkkinoilta yleensä helpompi aloittaa. Matka Pietariinkin taittuu nykyisin jopa alle neljässä tunnissa. Venäläisten ostovoima on myös kasvanut tasaisesti ennen puhjennutta kriisiä, mikä on näkynyt valtavina turistivyyryinä Suomeen ja muihin ulkomaihin. Samaan aikaan ulkomaalaisten investoijien tuloon on alettu suhtautua positiivisemmin ja tämä näkyy mm. helpotetuissa lupaprosesseissa. Kansainvälistymistä arvostetaan ja innokkaat nuoret työntekijät haluavat itsekin työkokemusta ulkomaisista yrityksistä. Ja onhan Venäjällä myös huomattavasti alempi yritys- ja henkilöverokanta.

Jo tämän opinnäytetyön prosessin aikana Venäjällä käytettäviin yritysmuotoihin tuli muutoksia, mikä puhuu omaa kieltään jatkuvasti lisääntyvistä laista, säädöksistä ja asetuksista. Venäjän markkinat ovat kiistatta haastavat erityisesti kiemuraisten sääntöjen ja ohjeiden valossa, joita onkin ajoittain vaikea tulkita. Hyvin valmistautuneelle suomalaiselle yritykselle ja liiketoiminnalle Venäjä on kuitenkin ehdottomasti mahdollisuuksia täynnä. Mikäli haluja yritystoiminnan laajentamisesta Venäjälle löytyy, kannattaa vallitseva kriisiaika hyödyntää perusteelliseen taustatyöhön. Kun oikea aika koittaa, tilanne on rauhoittunut sekä välit länsimaihin taas parantuneet, on hyvä hetki siirtää katse kohti itää.

Lähteet

Alho, A. Esilä, V. Filppula, O. Islavom, R. Kaasalainen, J. Kairo, I. Karhu, P. Koponen, T. Koponen, T. Kuusela, O. Lumijärvi, E. Matilainen, T. Matinpalo, I. Moijanen, M. Pajalin, A. Rinne, U. Ruohonen, V. Teräväinen, E. Tiri, M. & Vainio, M. 2007. Venäjän liiketoiminnan perusopas. Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys. Helsinki

Banki.ru. Individualniy predprinimatel (IP). Luettavissa:

http://www.banki.ru/wikibank/individualnyi_predprinimatel/. Luettu: 20.9.2014

Banki.ru. Yuridicheskoe litso (yurlitso). Luettavissa:

http://www.banki.ru/wikibank/yuridicheskoe_litso/. Luettu: 20.9.2014

Buhalteria Online 2014. Strahovie vzosny vo vnebyudzhetye fondy. Luettavissa:

<http://www.buhonline.ru/pub/comments/2012/9/6434>. Luettu: 27.9.2014

Buhgalteria.ru 2014. C 1 sentyabrya vmesto ZAO i OAO poyavatsya publichnie i nepublichnie AO. Luettavissa: <http://www.buhgalteria.ru/news/n130363>. Luettu: 21.9.2014

CapMan Russia 2014. Sijoitusfokus ja –strategia. Luettavissa:

<http://www.capman.fi/sijoitustiimit/sijoitustiimi-russia/russia-sijoitusfokus>. Luettu: 14.12.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Aktsiz. Luettavissa:

<http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/akciz/>. Luettu: 27.9.2014

Federalnaya nalogovaya sluzhba. Deystvuyushchie v RF nalogi i sbory. Luettavissa:

<http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/>. Luettu: xx.x.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Ediniy nalog na vmenenniy dohod dlya otdelnih vidov (ENVD). Luettavissa: <http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/envd/>. Luettu: 28.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Ediniy selskohozyaistvenniy nalog (ESHN). Luettavissa: <http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/eshn/>. Luettu: 13.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nalog na imuchestvo organizatsii. Luettavissa: <http://nalog.ru/rn77/taxation/taxes/imuchorg/>. Luettu: 13.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nalog na dobavlenuyu stoimost (NDS). Luettavissa : <http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/nds/>. Luettu: 12.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nalog na dohody fizicheskikh lits (NDFL). Luettavissa: <http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/ndfl/>. Luettu: 27.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nalog na imuchestvo organizatsii. Luettavissa: <http://nalog.ru/rn77/taxation/taxes/imuchorg/>. Luettu: 27.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Nalog na pribyl organizatsii. Luettavissa: <http://www.nalog.ru/rn78/taxation/taxes/profitul/>. Luettu: 6.9.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Statistika. Luettavissa: http://www.nalog.ru/rn48/related_activities/statistics_and_analytics/forms/4789133/. Luettu: 26.12.2014

Federalnaya nalogavaya sluzhba. Uprotshennaya sistema nalogooblozhenia. Luettavissa: <http://nalog.ru/rn77/taxation/taxes/usn/>. Luettu: 6.9.2014

Federalniy portal malogo i srednego predprinimatelstva 2014. Luettavissa: <http://smb.gov.ru>. Luettu: 27.9.2014

Garewski, A. Joutsu, A. Zhuravleva, E. Stepanova, E. Arlander, H. Hyvärinen, H. Kai-
rento, M. Mehto, J. Paalanen-Koev, H. Stenholm, J. Karpushin, K. Björknäs, L. Tiri,
M. Malgina, N. Filppula, O. Iivari, P. Kekki, P. Seppälä, P. Hyökki-Siltanen, S. Usolt-
sev, S. Sosnova, T. Rinne, U. & Seppänen, V. Turtiainen, V. 2010. Etabloituminen Ve-
näjälle – Yrityksen perustaminen ja yritystoiminta Venäjällä. Suomalais-venäläinen
kauppakamariyhdistys Ry

Grandars.ru 2014. Hozyastvennie tovarishestva i obshchestva. Luettavissa:
[http://www.grandars.ru/college/pravovedenie/hozyastvennye-tovarishchestva-i-
obshchestva.html](http://www.grandars.ru/college/pravovedenie/hozyastvennye-tovarishchestva-i-obshchestva.html). Luettu: 21.9.2014

Grandars.ru 2014. Otkritie i zakritie aktsionernie obschestva. Luettavissa:
[http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/vidy-akcionernyh-
obshchestv.html](http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/vidy-akcionernyh-obshchestv.html). Luettu: 21.9.2014

Honkanen, M. 2011. Onnistu Venäjällä. CC Lakimiesliiton kustannus. Hämeenlinna

Kauppa- ja teollisuusministeriö 2005. Suomalaisten yritysten toimintamuodot Venäjällä
– Käytännön toimintatapoja ja kokemuksia. Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdis-
tys – SVKK ry. Helsinki

Luoteis-Venäjä Rahasto Oy 2014. Pääomasijoituksia Venäjän-kauppaan. Luettavissa:
<http://web116.webhotelli.fi/~venaj682/>. Luettu: 14.12.2014

Penttilä, S., Suhonen, P., Heino, E. & Matilainen, T. 2003. Yritysten verot ja veron-
luonteiset maksut Venäjällä. Tampere: Tampereen yliopisto, Julkisoikeuden laitos
KPMG, Tax. Luettavissa: <http://julkaisurekisteri.ktm.fi>. Luettu: 1.12.2014

Rospotrebnadzor. Luettavissa: <http://www.rospotrebnadzor.ru>. Luettu: 27.9.2014

Suomen tullit. Ulkomaankauppatilastot. Maatilastot 2004-2013. Luettavissa:
[http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastoja/maatilastoja/vu-
odet/index.jsp](http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastoja/maatilastoja/vuodet/index.jsp). Luettu: 11.10.2014

Suvanto K. 2014. Yritysverotus-kurssin luentomateriaali. Luettu: 26.10.2014

Sperbank 2014. Luoton myöntö. Luettavissa:

http://www.sberbank.ru/moscow/ru/s_m_business/credits/new/. Luettu: 13.12.2014

SVKK. Suomen ja Venäjän välinen kauppa. Luettavissa:

http://www.svkk.fi/tietoa_venajasta/suomen_ja_venajan_valinen_kauppa. Luettu: 25.10.2014

SVKK. Venäjä-kaupan barometri 2013. Luettavissa:

http://www.svkk.fi/tietoa_venajasta/suomen_ja_venajan_valinen_kauppa/venaja-kaupan_barometri. Luettu: 25.10.2014

The Economist 2005. The case for flat taxes. Luettavissa:

<http://www.economist.com/node/3860731#sthash.c2msihey.dpbs>. Luettu: 28.9.2014

Tilastokeskus 2014. Käsitteet ja määritelmät. PK-yritys. Luettavissa:

http://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html. Luettu: 28.9.2014

Tuomi-Sorjonen P. 2013. Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus. SanomaPro Oy. Helsinki

Vero 2015. Tuloverotus – yritykset ja yhteisöt. Luettavissa: http://vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Tuloverotus. Luettu: 9.2.2015

Yelgina, E. 2013. Nalogi za dva chasa. Alpina Publisher. Moskova

Yrittäjät 2015. Hyvää uutta vuotta – näin verotuksesi muuttuu. Luettavissa:

<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/uutisarkisto/a/my/hyvaa-uutta-vuotta-nain-verotuksesi-muuttuu>. Luettu: 9.2.2015